

B-11271-2011

BEGUES 1714. LA GUERRA DE SUCCESIÓ I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES

BEGUES 1714

LA GUERRA
DE SUCCESIÓ
I LES SEVES
CONSEQÜÈNCIES

Amb la col·laboració de:

 Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

CH
CC Centre d'Història
Contemporània
de Catalunya

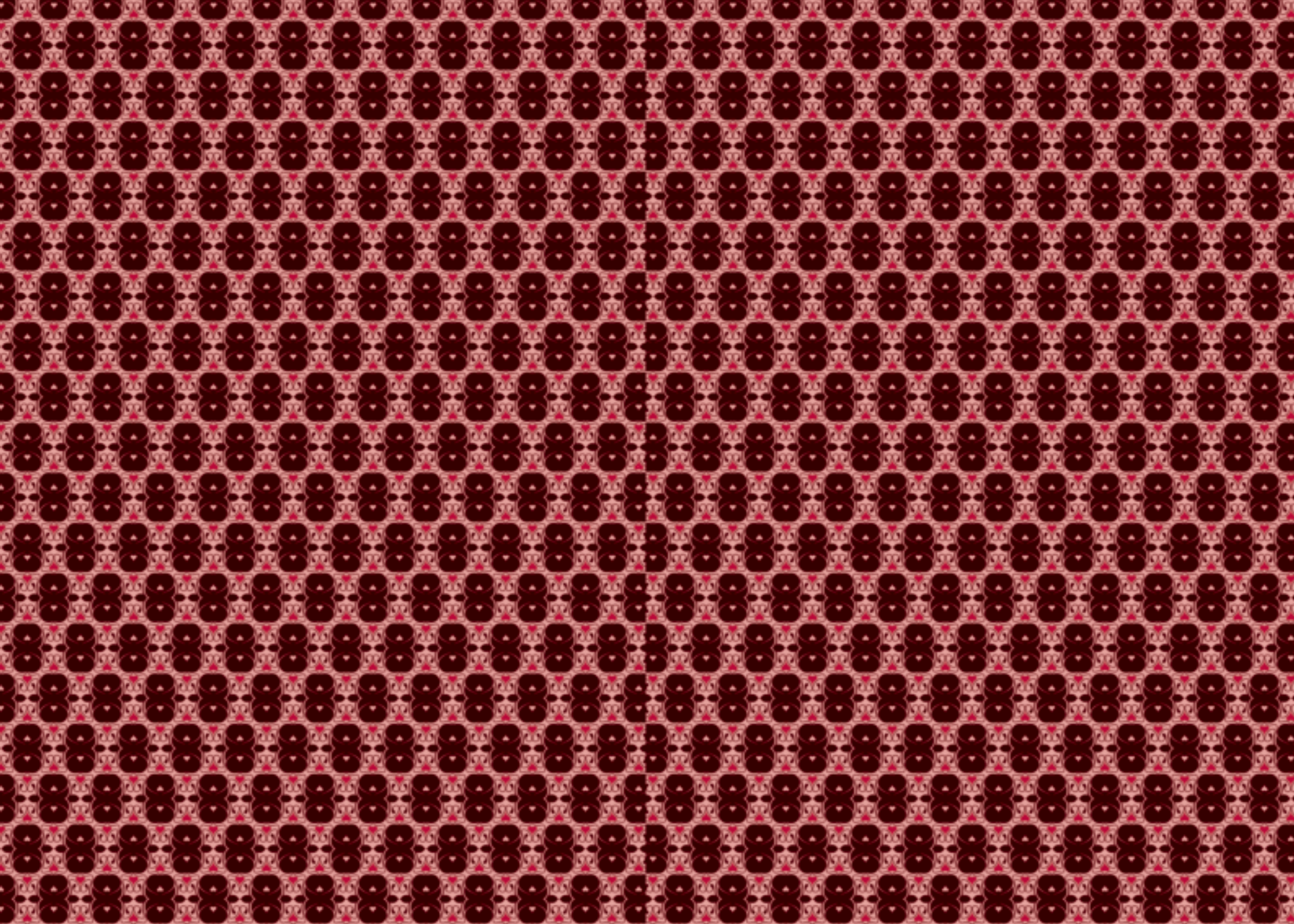
 dos punts :
documentació i cultura

El pensament i l'acció n.40 Hivern 2010

**El
pensament
i l'acció**

•••

Quaderns de la fundació
Nous Horitzons

BEGUES 1714

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ
I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES

Índex

Salutació Ramon Guasch	5
El projecte Jaume Bosch	7
Memòria democràtica, més enllà del segle XX Marià Hispano	9
Catalunya l'any 1714 Mariela Fargas	15
La guerra de successió al Baix Llobregat Josep Campmany	18
Introducció a la història i a la geografia de Begues Víctor Mata	35
Un país, un poble, la seva gent: Begues 1714 Víctor Mata	42
Fonts documentals	59

Salutació

*Ramon Guasch,
alcalde de Begues*

Els anys 2008-2010 han estat, per al municipi de Begues, uns anys de profit quant a polítiques d'organització i preservació del nostre patrimoni documental. Per una banda, l'Ajuntament ha enllestit les obres del nou dipòsit municipal d'arxiu, amb l'objectiu de preservar i organitzar de manera eficient la documentació històrica i administrativa de Begues. Per l'altra, ha col·laborat, conjuntament amb la Parròquia de Begues i el Centre d'Estudis Beguetans, en el projecte de classificació, organització i digitalització dels fons d'arxiu custodiats a la Parròquia de Begues.

Begues 1714 és un projecte liderat per la Fundació Nous Horitzons que neix d'aquesta darrera intervenció arxivística: es pretén mostrar, a través dels documents, les conseqüències de la Guerra de Successió en un poble com Begues.

Begues 1714 és un estudi que ens trasllada al segle XVIII, uns anys viscuts per uns beguetans que han perdut els seus referents polítics. D'ençà la victòria de les tropes borbòniques, els nostres avantpassats van ser dirigits per un nou poder polític bel·ligerant amb les seves tradicions polítiques, econòmiques i culturals.

I vet aquí que, tres-cents anys després d'aquest episodi històric, una part important del debat polític a casa nostra, des de la ciutadania i des de les institucions del nostre país, continua sent l'encaix entre els països i regions de la península Ibèrica.

Per això, aquesta monografia és també un instrument al servei de la reflexió. Un pont pel diàleg, la conversa i la proposta. Conèixer millor la història de Begues, saber més d'un dels moments més difícils i complexos de la nostra història col·lectiva, de ben segur ens generarà més opinió, més queixa i més suggeriment polític i cultural; en definitiva, més cultura democràtica.

El projecte

*Jaume Bosch,
president de la Fundació Nous Horitzons*

Aquest projecte té com a objectiu obrir un triple debat. El primer, centrat en el mètode de treball: els límits d'actuació de la memòria democràtica. El segon, l'aposta per incidir en la història local amb vistes a l'enriquiment de la cultura global. I el tercer, participar en el debat del fet nacional català a través de l'anàlisi d'un període històric cabdal per a Catalunya, un moment de combat per les nostres llibertats nacionals.

Begues 1714. La Guerra de Successió i les seves conseqüències, és un projecte impulsat des de l'Àrea de Memòria Històrica de la Fundació Nous Horitzons amb la col·laboració de la Vocalia d'Arxius i Documentació del Centre d'Estudis Beguetans (CEB).

El març de 2010, el CEB es posa en contacte amb la Fundació Nous Horitzons per tal de col·laborar en l'extensió d'un projecte relatiu a l'anàlisi de les fonts documentals de la Parròquia de Begues. L'estudi de les conseqüències de la Guerra de Successió de 1714 en una localitat del Baix Llobregat com és el cas de Begues, permet una monografia que ens apropa a un moment històric de pèrdua de llibertats per a Catalunya i de resistència a una nova autoritat.

Més enllà de cronologies, l'Àrea de Memòria Històrica de l'FNH considerà, des dels seus inicis, que les seves cerques i estudis històrics no centrarien la seva cronologia en l'etapa de la II República (1931), sinó que el seu eix passaria per les etapes de lluita i resistència democràtica o per les llibertats del nostre poble i dels seus ciutadans i de les seves ciutadanes.

Aquest estudi ens permet defensar el record històric d'un combat encara existent i, per tant, ens autoritza a fer ús de la memòria històrica com a instrument de lluita pel dret a decidir dels catalans i de les catalanes.

Memòria democràtica, més enllà del segle XX

Marià Hispano,

àrea de Memòria Històrica de la Fundació Nous Horitzons

El terme “memòria democràtica” és usat actualment, almenys a Catalunya, per designar les aportacions orals, escrites, expositives, monumentalistes..., referents al període històric més proper definit per la pèrdua de llibertats democràtiques, pels crims contra la humanitat, pel genocidi cultural i l'exili col·lectiu. En aquest sentit, el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya inverteix recursos en projectes de tot tipus, destinats a enriquir el coneixement de la lluita per la democràcia a Catalunya, en el període 1930-1980: fomenta la formació d'arxius de fonts orals i documentals històriques, col·labora en l'elaboració d'estudis d'interpretació històrica amb materials inèdits, proposa projectes de divulgació, contribueix en l'obertura de museus i realització d'exposicions i audiovisuals, dóna suport a recerques de persones exiliades, i participa en la localització de fosses i exhumació cadàvers de republicans assassinats, entre d'altres accions.

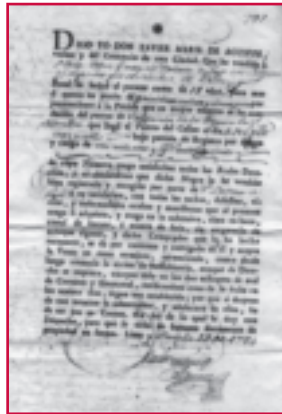
És veritat que en el conjunt de l'Estat era urgent abordar l'estudi del període de la nostra història comprès entre la proclamació de la república i l'adveniment de la democràcia, que els pactes de la transició democràtica van postergar. També és cert que la memòria d'una societat, d'un territori i d'una cultura no comença i acaba solament en un cicle històric, on encara hi ha persones que recorden i aporten els seus diferents punts de vista, més o menys subjectius, més o menys distorsionats, dels fets que van succeir i com els van viure.

*Cèdula militar de Joan Mata i Janer, sergent.
Torrebeña, 31 de maig de 1937.*

Arxiu Victor Mata.

El Memorial Democràtic ha d'ésser un lloc d'encontre i civilitat, que contingui els recursos que propiciïn el diàleg intercultural: social, polític, religiós, ètic i cultural entre persones, col·lectius, nacions... Un mitjà que faci possible no tornar a repetir els holocausts, genocidis i guerres que han sacsejat Catalunya, Europa i el món durant el segle XX. Per tant, l'objectiu no és projectar el passat en el present, sinó analitzar els errors del passat per construir un present democràtic que es pugui projectar a les generacions futures. Així doncs, ¿per què no tenir en compte altres èpoques més o menys allunyades en la història, on han ocorregut esdeveniments que avui en dia conformen o poden conformar part de la memòria col·lectiva i de l'imaginari de llibertat i justícia d'una societat?

Contracte esclavista fet a Lima, Perú. 1794

És imprescindible explorar nous camins per al Memorial Democràtic, per tal d'eixamplar-lo a la conveniència de majories ciutadanes més àmplies. El futur dels memorials democràtics ha d'assentar les bases de la convivència civil, i per a això ha de poder servir-se de tots els fets, actes, èpoques i processos històrics que puguin ser útils a la humanitat per aprendre dels seus errors. El fet de no cenyir els treballs de memòria exclusivament a un arc cronològic, per cert el més proper, augmenta

les propostes de testimonis exemplificatius a tot el devenir històric de la humanitat, que es constata invariable en lluites que comporten conceptes o dicotomies com: llibertat - opressió, democràcia - dictadura, violència - pau, justícia - submissió¹.

¿Perquè, si disposem d'exemples de tot tipus en la nostra història propera (segles XIX i XX) i de més llunyana (segles anteriors), de processos i fets on la vida quotidiana s'ha vist truncada violentament, no els tenim en compte per a la memòria històrica? De fet, són estris de treball on es poden extreure i analitzar conceptes relacionats amb la tolerància, els principis democràtics i els valors ètics. En comparació i confrontació a nocions com espoli, força, violència, discriminació, imposició..., exercits sovint pel poder o per grups propers a aquest. Utilitzem, doncs, la història i la historiografia i posem-les al servei de la democràcia i de la memòria històrica.

Imatge d'una pintura al·legòrica de la Revolució Francesa

A Europa i al món occidental s'han produït episodis històrics que han esdevingut crucials per construir la memòria col·lectiva de llibertat que tot ésser humà conscient, social i responsable busca: llibertat, justícia, solidaritat, igualtat i prosperitat per a un futur viable. Els exemples són diversos: a França, la Revolució de 1789-1799; als EUA, la Guerra

d'Independència de 1776-1783 i la de Secessió, que alliberà els esclaus, de 1861-1865; a Castella, l'aixecament popular contra els abusos reials protagonitzat pels comuns, de 1520-1522, etc. Tots aquests esdeveniments formen part de la memòria col·lectiva dels ciutadans contemporanis de cada territori, i els respectius Estats i/o territoris els presenten com a ideals de llibertat, justícia i igualtat. Alguns, com la Revolució Francesa i l'alliberament dels esclaus nord-americans, són imatge de llibertat universal.

Catalunya també disposa de referents que suren en l'imaginari del poble català. Tots coneixem la commemoració de la Diada de l'11 de setembre de 1714, que rememora la pèrdua de les institucions pròpies de Catalunya i el dret públic associat². Però no són aquests els únics fets que s'han produït per raó de llibertat, justícia i dignitat. La revolta dels segadors (1640-1652) es viu des de la perspectiva de l'abús del poder reial constituït enfront dels seus súbdits, i la posterior implicació de les institucions civils catalanes, per qüestions fiscals, a favor de la causa dels revoltats. Un altre episodi menys conegut, però d'una força innegable pel què significà de lluita per la justícia i la llibertat de les persones, és la Sentència Arbitral de Guadalupe, promulgada l'any 1486: posa punt i final als conflictes remences que van provocar dues guerres entre 1462 i 1472, tot enfrontant pagesos i monarquia contra senyors jurisdiccionals. La sentència autoritzà la supressió dels mals usos feudals i liberalitzà la propietat i explotació de la terra mitjançant contractes emfitèutics.

Els citats episodis són exemple del que la història pot aportar als valors de memòria dels ciutadans, que són sovint de caràcter universal: perseverança en el manteniment de la identitat, insubmissió als abusos de poder, lluita per aconseguir un futur digne per a la descendència. En definitiva, la defensa de la dignitat i la justícia com a persones davant dels poders constituïts; per la qual cosa és lògic que també es tinguin en compte en la nostra memòria històrica i democràtica³.

Els Memorials Democràtics d'arreu han de créixer i assolir els seus objectius a llarg termini, en base a un marc històric més ampli. Es queden curts explotant solament els episodis de la guerra civil espanyola i la segona guerra mundial a nivell europeu, com a prova explicativa de les conductes antidemocràtiques que han comportat les hecatombes

del segle XX. Per això cal que incorporin tots els processos mundials de cerca de llibertat, tolerància i justícia que s'han produït al llarg de la història. De fet, el devenir humà és una successió de persones que pensen, interpreten i transmeten idees i accions que, a través del temps, interaccionen, s'influeixen i s'entrellacen. Tot plegat ha de servir per establir les condicions que facin possible mantenir un diàleg intercultural responsable entre persones, col·lectius, bàndols, Estats, ideologies, religions..., que contingui els valors de la no violència, la solidaritat, l'ètica, la interdependència, el respecte a la diferència⁴, tots ells elements constitutius de democràcia.

Catalunya l'any 1714

*Mariela Fargas,
professora titular de la Universitat de Barcelona*

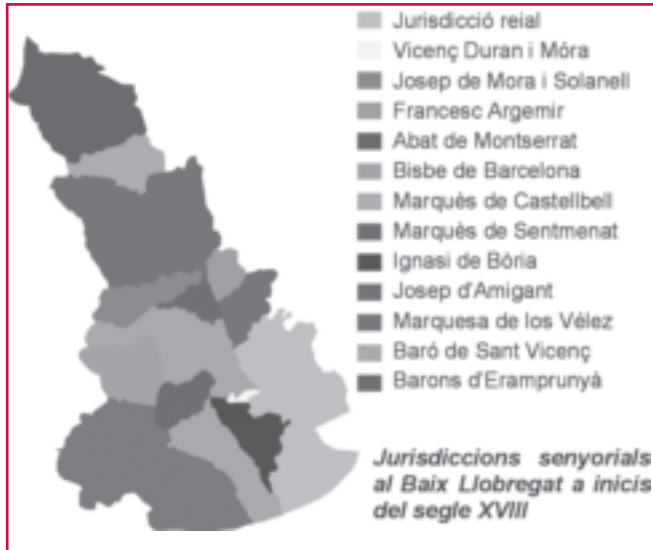
Malgrat els indicis de represa econòmica observats els darrers anys del segle XVII, tant la guerra dels 9 anys amb França (1689-1697) com el dolorós procés cap a la guerra de Successió (1705-1714), enfonsaren els projectes i delmaren les formes de vida de bona part de la societat catalana de l'època.

A l'inici del segle XVIII, quan encara la major part de la població desconeixia que a Europa s'havia gestat la Gran Aliança de l'Haia, on Àustria i les potències marítimes declaraven la guerra contra el bloc borbònic, a Catalunya residien prop de mig milió d'habitants. La major part d'aquests vivien de l'agricultura, i alguns coneixien ja certes millores i transformacions del treball al camp amb la introducció de nous conreus i el seu increment orientat a la comercialització. Especialment remarcable, seguint la geografia puntualitzada per Jaume Dantí, va ser el redreç agrícola experimentat per algunes comarques, com és el cas del Baix Llobregat, també el Vallès Oriental i Occidental, El Maresme o el Camp de Tarragona, on es palesava un procés creixent d'acumulació de beneficis lligat al món de les masies benestants, que protagonitzarien el creixement econòmic del segle XVIII malgrat fins i tot la derrota de 1714 i les dramàtiques conseqüències de la guerra. No pas, però, tot el conjunt del país, ja que la major part del territori interior encara recordava amargament les nefastes plagues o els feixucs allotjaments militars. El camp català presentava una realitat de profunda diferenciació social, de fi de les tradicionals solidaritats comunals i d'augment progressiu del nombre de jornalers. Tot abandonant el camp i traslladant-nos a les ciutats, veiem que el món de la manufactura urbana i tradicional, com va estudiar Pere Molas, vivia una situació de franca decadència, que anava acompanyada per la competència del capital mercantil que empenyia els processos de descentralització industrial, impossible d'afrontar. L'actiu sector dels comerciants radicats a Barcelona havia forjat una potent xarxa interior i exterior, que principalment exportava aiguardent als holandesos i anglesos des dels ports de la costa de Ponent i importaven tèxtil. Aquest fet explica, seguint els estudis de Pierre Vilar i Josep Fontana, la coincidència d'interessos amb el partit austriacista forjat el mateix any 1702 i integrat per burgesos i nobles. Coincidència que assolí la forma d'un programa econòmic proteccionista, tot comptant

amb Feliu de la Peña entre els seus més influents representants i que, segons Ernest Lluch, només tindria possibilitats de reeixir dins del constitucionalisme austriacista. De forma paral·lela, però, la burgesia catalana participava progressivament en el comerç atlàntic, com va demostrar Martínez Shaw, a la fi tot permetent la difusió de companyies diverses a també diverses ciutats i viles del país. Tot plegat, dispersió d'iniciatives, tal com les va definir Vilar. Iniciatives econòmiques i desigualtats socials que en conjunt permeteren, i cadascuna per motivacions diferents, la ràpida difusió de l'austriacisme. Tant els descontents per causa de les continuades invasions militars, o per les profanacions d'esglésies per part dels exèrcits, o per les invasions de les mercaderies franceses, la defensa de les constitucions constituïa un objectiu compartit socialment que provocà l'allunyament de la fidelitat envers el rei Felip V i la signatura del pacte de Gènova l'any 1705. A partir d'aquesta data, i com ha demostrat Josep M. Torras i Ribé, el país visqué una situació de repressió sistemàtica, en particular la part ocupada per Felip V. A cada poble, vila o ciutat, els decantaments en els anys successius d'un o altre costat es feien en base a pressions interiors que seguien els condicionaments locals mateixos, en una autèntica cruïlla ensangonada per les ofensives militars que féu empitjorar les condicions de vida de la major part de la població. La història de Catalunya, i la de la seva gent, a partir d'aleshores segueix al peu de la lletra el guió d'una autèntica tragèdia: la proclamació de l'arxiduc Carles d'Àustria com a emperador, l'abandonament de Barcelona i la pau dels malfiats anglesos amb França, que culminaria amb els tractats de 1713 i 1714, van ser durament viscuts al país. La vida quotidiana de les classes dirigents es transformava en una lluita entre la defensa i la resistència pel fet constitucional català, esperançat fins el darrer moment de la contesa a rebre suport diplomàtic. La resta dels estaments socials, immersos també en una religiositat exacerbada i una violència generalitzada, visqueren multiplicitat d'accions repressives entre els dos bàndols i mobilitzacions contra les contribucions fiscals ja imposades pels filipistes, alguns d'aquests aspectes estudiats a fons per J. Albareda. Seguidament a la capitulació de Barcelona el setembre de 1714, el país se sumiria en un capítol històric dominat pel dret de conquesta i la repressió en tots els ordres.

La guerra de successió al Baix Llobregat

*Josep Campmany,
Centre d'Estudis de Gavà*

Jurisdiccions senyoriales al Baix Llobregat a inicis del s.XVIII

El 1700, la comarca (l'Hospitalet i Castellbisbal inclosos) tenia entre 16.000 i 24.000 habitants⁵. Els principals nuclis de població eren Esparreguera, Olesa, Sant Boi i Martorell. El territori no formava un tot homogeni, sinó que estava dividit en les jurisdiccions pròpies de l'antic règim (vegeu figura), en mans de nobles, eclesiàstics o ciutadans. Només la part de més a prop de Barcelona era de reialenc. En aquesta comarca, el conflicte es pot descriure considerant dues etapes ben diferenciades⁶.

L'època de disputes elitistes (1700 - agost 1713)

En una primera etapa, el plet successori només involucrà determinades persones, el que anomenem l'elit polititzada, és a dir, els titulars de les senyories i algun clergue. No hi ha referència a protagonistes populars, pagesos o menestrals, llevat dels sometents. I, encara, aquests, només s'aixecaren amb crides repetides i l'amenaça de fortes penes. Cal doncs interpretar la contesa, aquests anys, com una guerra purament de successió a la corona, una guerra civil entre les elits i llurs projectes, que

cristal·litzaren respectivament en les Corts de 1702 i 1706. Un conflicte que no qüestionava ni el règim senyorial, ni les institucions locals, ni nacionals. En aquest context, clergues i ciutadans eren favorables als austriacistes, mentre que entre la noblesa hi hagué diversitat. Vegem-ho.

Entre els nobles, els d'Abdera (Josep d'Amat de Planella i Despalau, senyor de Castellbell)⁷, els d'Eramprunyà (Francesc de Bournonville, marquès de Rupit, i Francesc de Copons⁸, i el seu nebot i hereu, Agustí de Copons), i els de Molins de Rei i baronia de Martorell (marquesa de los Vélez), foren filipistes de primera hora. Així, el baró consort de la marquesa de los Vélez, Ferran d'Aragó i Moncada, duc de Montalto, que residia a la cort de Madrid, fou un dels Consellers d'Estat confirmats per Felip V només arribar al poder, que, tot i ser un focus austriacista, congregava el bo i millor de la noblesa catalana. Per contra, el baró de Pallejà i Torrelles, Pere de Torrelles i de Sentmenat, fou austriacista de primera hora, i va arribar a ser membre de la Junta d'Estat de l'Arxiduc⁹. També el marquès de Villazor, senyor de l'Alou de Sant Boi, fou austriacista, i seguí Carles III a Viena, on formà part del Consell d'Espanya a l'exili¹⁰. Ignasi de Bòria, senyor de Benviure, també era austriacista i per això fou desinsaculat el desembre de 1704 per Felip V¹¹. Altres nobles, com el baró de Sant Vicenç¹², o Josep d'Amigant, senyor del Fonollar¹³, van retre fidelitat a l'Arxiduc, però no se significaren. També alguns ciutadans eren austriacistes: Vicenç de Duran i Mora, senyor del Llor, va morir durant el setge de Barcelona el 16 d'agost de 1714¹⁴, i Francesc Argemir, senyor del Papiol, formà part, com a membre de la Junta de Guerra, del darrer govern català format el 27 de febrer de 1714¹⁵. Josep de Móra i Solanell, senyor de Corbera, va exercir càrrecs polítics sota el govern de l'Arxiduc, tot i que, el 1713, en decidir-se la resistència a ultrança de Barcelona, va canviar de bàndol¹⁶. De fet, bona part del domini útil de la terra i les principals masies estaven en mans de burgesos barcelonins, fenomen que lligava estretament la història de la comarca a la de la ciutat, com evidència, per exemple, la relació entre el conseller en cap l'any 1714, Rafael Casanova, i Sant Boi¹⁷. Quant als clergues, foren austriacistes tant el bisbe de Barcelona, Benet de Sala, senyor de Vallirana, com els diferents abats de Montserrat fins al 1713. Entre els austriacistes destacats ja a primera hora hi trobem compro-

mès. A més d'ells, trobem també un clergue secular: el rector de Gavà i Sant Climent de Llobregat, Josep Marí, que l'any 1701 protagonitzà el complot de Gavà. Aquest episodi succeí just després de la destitució i expulsió de Catalunya del virrei austriacista Jordi de Hessen-Darmstadt. Camí de l'exili per via marítima, va haver de refugiar-se d'una tempesta a la platja de Gavà i Castelldefels¹⁸, on fou rebut per Josep Marí¹⁹. Ell mateix avisà destacats austriacistes barcelonins, que vingueren a Gavà i conspiraren preparant el futur desembarcament de l'Arxiduc²⁰.

La divisió entre filipistes i austriacistes fou notòria en les Corts que Felip V tingué a Barcelona l'any 1702, amb protagonisme per a alguns dels nobles de la comarca: Pere de Torrelles, com a protector del Braç Militar, presentà un dissentiment general demanant que la corona deixés de controlar les insaculacions, i retallant el donatiu exigint pel rei. Se li oposaren, entre d'altres, Francesc de Copons, senyor d'Eramprunyà, i Josep d'Amat, senyor d'Abreira²¹. En cloure's aquelles Corts, el 14 de gener del 1702, Felip V premià els lleials amb títols: Josep d'Amat rebé el marquesat de Castellbell²², i Agustí de Copons el marquesat de la Torre de Moja²³. A més, aquest darrer i Francesc de Bournonville, baró consort d'Eramprunyà per la seva esposa Manuela d'Erill, foren nomenats gentilhòmens de boca del rei o de clau honorària. L'austriacista Pere de Torrelles, en canvi, pel seu càrrec, va ser agraciats amb un títol de marquès, però el rebutjà. Amb les Corts acabades, el 8 d'abril de 1702, Felip V sortí cap a Itàlia, on hi hagueren els primers enfrontaments de la guerra. L'únic noble català d'importància que l'acompanyava era Agustí de Copons.

Tot i la divisió de les elits, entre 1700 i 1705 el poder polític català fou fidel als Borbons. Malgrat tot, a Vic, petites partides guerrilleres s'alçaren en armes. Entre els oficials filipistes que el virrei envià per reprimir-los hi havia Francesc de Bournonville. A la comarca no tenim notícia de cap moviment popular en favor de l'Arxiduc, tot i que, de forma preventiva, el virrei empresonà alguns austriacistes significats, com Josep Marí²⁴. Mentre, a la costa es materialitzava, sense oposició, un dispositiu de vigilància contra un eventual desembarcament austriacista: «Divendres proppassat entre onze y dotze de la nit passà en esta Vila un correu de sa Exa, que V. M.s tenen ben ohida, ab la qual nos

ordena posem talayas, per si acàs se descobrís la armada enemiga, fent los focs y fums acostumat»²⁵, cosa que afectà la torre de la Guàrdia de Castelldefels.

La situació canvià l'agost de 1705, amb l'arribada l'exèrcit austriacista. Tot i això, la indiferència local queda palesa quan, en ple desembarcament alià, el Consell de Cent suggeria al virrei borbònic que, si el setge dels austriacistes era llarg, podia comptar d'aprovisionar-se de vi a Sant Boi, Viladecans, Gavà i Castelldefels²⁶, en el mateix moment que el castell de Castelldefels era la primera fortalesa a caure en mans austriacistes, i servia de base d'operacions d'Anton de Peguera, general de les milícies catalanes, i des d'allà s'enviava una circular als pobles on sol·licitava ajuda en forma de sometents i bagatges, i fidelitat. Tenim el testimoni d'una d'aquestes missives, arribada a Sitges: «Vuy, dia pnt., per propi havem rebuda una orde per a Batllia y Jurats, peraquè luego y sens tardansa alguna anem a Castelldefels, a prestar obediencia a la Mag.t Cathòlica de Carles Tercer (que Déu g.de). I que tant lo contrari, se passarà a la exo dels ordes de sa Mag.t té ordenat, com V. M.s tenen ben ohida la carta de dita orde»²⁷. Entre les ciutats que enviaren delegats a Castelldefels per prestar obediència a l'Arxiduc podem citar Figueres, Girona, Lleida o Tortosa.

En el transcurs de les operacions militars dels austriacistes, el 14 de setembre morí el príncep i antic virrei Jordi d'Hessen-Darmstadt. En commemoració d'aquest fet, el rector de Gavà li organitzà, a l'església de Sant Pere de Gavà, unes ostentoses exèquies, l'any següent, durant la festivitat patronal de Sant Nicasi. Josep Marí disposà un cadafal al mig de l'església, cobert de ciris com si fos una pira funerària, amb tot de poesies escampades al seu voltant, redactades per ell mateix, i dedicades a l'infortunat príncep. Els sermons, la descripció de la cerimònia i les poesies del rector es publicaren el 1707 en un opuscle²⁸.

Mentre, a Barcelona, un aixecament popular va posar fi a la resistència filipista. Trobem Fancesc de Copons el 14 d'octubre de 1705, just abans de la rendició, refugiat amb el virrei al monestir de Sant Pere de Puel·les, enmig de l'aixecament popular. Amb ell, Agustí de Copons, «que hagué d'abandonar la seva família en zona enemiga, sense deixar de lluitar pel Rei»²⁹. Un cop a la ciutat, les tropes austriacistes s'enfron-

taren al poble per protegir la retirada del virrei i dels nobles filipistes, que foren embarcats un o dos dies més tard a bord dels vaixells anglesos. Entremig, la casa de Francesc de Copons havia estat saquejada³⁰. També el marquès de Rupit patí la fúria antifilipista: els imperials van haver de posar guàrdia davant casa seva per evitar-ne el saqueig³¹. El seu palau, al Portal de l'Àngel³², esdevingué punt de trobada dels filipistes abans d'evacuar la ciutat i pujar als vaixells³³.

Després d'això, ni el marquès de Rupit ni Agustí de Copons tornaren a Barcelona. Reberen passaports per anar, si volien, a Madrid, a la cort de Felip V³⁴. El primer, «uno de principales que con mayor enpeño se opusieron a los desgraciados designios de otros Caballeros que después se publicaron Xefes de la Rebelión»³⁵, es refugià a les possessions de la muller a Conques, al Pallars³⁶, metre que Agustí de Copons anà a Madrid, on fou nomenat oficial a l'exèrcit de Felip V, amb una pensió anual de 800 ducats. Francesc de Copons, en canvi, restà a Barcelona, al palau de la Baixada de Sant Miquel³⁷. El motiu: actuava d'espia de Madrid. Però els barons d'Eramprunyà seguien percebent les rendes de la baronia, a diferència, en canvi, dels barons de Martorell i Molins de Rei, segrestats per l'Arxiduc l'any 1705. En aquesta etapa, Castelldefels contribuí a les despeses de guerra sostenint la guarnició de la Torre de la Guàrdia, com prova un rebut de l'Arxiu de la Baronia d'Eramprunyà, signat per Francesc Anton Falgueras, procurador dels barons³⁸.

Després de les Corts de 1706, arribà el contracop de Felip V, que penetrà a Catalunya al front d'un exèrcit on feia d'oficial, per ordre expressa del rei³⁹, Agustí de Copons⁴⁰. La seva feina era recórrer Catalunya exhortant a la rendició⁴¹. Sense trobar gaire oposició dels sometents, van ocupar el pont de Martorell, es plantaren davant Barcelona i, el 3 d'abril, hi establiren setge. La reacció va ser tímida. El 4 d'abril, alguns sometents del pla del Llobregat es concentraren a Sant Boi, però amb una actitud passiva que no evità que els filipistes ocupessin la Torre del Cap de Riu, capturant els 25 soldats de la guarnició⁴². Però els borbònics havien desprotegit la rereguarda, i el 9 d'abril Peterborough recuperava el pont de Martorell i Esparreguera, on capturà 20 presoners i 150 carros. Finalment, a inicis de maig, aparegué la flota aliada amb molts reforços. Fou aleshores quan els sometents s'animaren. El 5 de maig van

prendre als filipistes 200 bous a la zona d'El Prat, i l'endemà van fer 50 presoners i capturaren 300 mules de càrrega⁴³. Atrapat entre el mall i l'enclusa, Felip V hagué de retirar-se, l'11 de maig. Durant el setge, un dels oficials del sometent barceloní, la Coronela, va ser Ramon d'Ivorra, senyor de sant Vicenç⁴⁴.

Després de l'ensurt del 1706, i fins al 1712, la guerra es lliurà lluny de la comarca, tot i que la costa de Castelldefels fou escenari de captura de naus mercants. Un document⁴⁵, de 22 de juny de 1711, narra un plet entre «Jaume Carreras y Jaume Mandri negociants de la Ciutat de Mataró, armadors del vaxell vulgarment dit “Galera de Levante” (...) y Dn. Juan Baptista Basset y Ramis de altra, de la qual consta esser estat condemnat dit Basset a entregar en especia, eo lo just valor de la barca Fivalina, contenciosa, que carregada de differents efectes y mercaderias del enemich fou apressada per dit vaxell de cors Galera de Levante en la Platja de Castelldefels del pnt. Principat». També les terres de l'interior eren objecte de molèsties: la visita pastoral de 1709 a Sant Cristòfor de Begues ordena «que ninguns homens de qualsevol estat o condició que sian, aporten dins l'església de la present parròquia pistoles, ni altres armes de foch» i es fa explícita referència a que «ni en temps de segas pugan entrar banderes los segadors ni ferles entrar per altres dins la mateixa iglesia». Els segadors (majoritàriament forasters) combinaven el servei mercenari a les armes a l'hivern amb la sega a l'estiu.

Fora d'això, esmentarem només una acció que tingué conseqüències sobre Eramprunyà: el castell de Conques (on s'havia refugiat Francesc de Bournonville), va ser ocupat pels austriacistes el 26 de setembre de 1708⁴⁶, cosa que provocà, pocs mesos després, el 1709, l'exili del marquès de Rupit per unir-se a la cort de Felip V⁴⁷. Com a conseqüència, l'Arxiduc decretà el 1712, tres anys després, la confiscació dels seus béns, entre ells la meitat de la baronia d'Eramprunyà⁴⁸. El fisc arrendà els drets del marquès de Rupit a Francesc Mas i Duran, capità de granaders i membre del ministeri de finances de l'arxiduc, per 2.266 lliures, 13 sous i 4 diners⁴⁹. Altres beneficiaris foren el col·legi dels jesuïtes⁵⁰, els administradors d'aniversaris comuns de la Catedral, i l'església del Pi⁵¹. A partir del 1712, doncs, a Eramprunyà només hi quedà un senyor, Francesc de Copons, refugiat al seu palau barceloní. Altres

accions de l'època van ser les batalles de Brihuega i Villaviciosa, el 8 i el 10 de desembre de 1710, victòries borbòniques, on participà Agustí de Copons.

L'Arxiduc Carles, igual que Felip V, també va repartir títols entre alguns dels barons de la comarca: Pere de Torrelles i Sentmenat, senyor de Palljà i Torrelles, que el 1705 havia format part de la junta reial interina que governà fins a la jura del rei arxiduc Carles III, fou nomenat el 1706 marquès de Torrelles; el marquès de Villator, senyor de Sant Boi, fou elevat a Gran d'Espanya, el 7 de juny de 1708; i Josep d'Amigant, senyor del Fonollar, fou premiat amb el títol de Comte del Fonollar, el 31 de juliol de 1711. L'arxiduc també premiaria, més endavant, els serveis del senyor de la quadra santboiana de Benviure, Ignasi de Bòria i Sanahuja, atorgant-li el títol de marquès de Bòria l'any 1719.

La lluita popular (juliol 1713 - setembre 1714)

Fins l'estiu de 1713, mentre el conflicte armat es desenvolupà lluny, semblava aliè al poble pla. Però, aleshores, la situació canvià: l'accés de Carles III al solí imperial trencà la coalició antiborbònica. S'obriren converses de pau, i els austriacistes acordaren evacuar Catalunya i lliurar-la als filipistes. L'acord que detallava com s'havia de produir sobre el terreny l'evacuació austríaca fou el Conveni de l'Hospitalet, signat el 22 de juny de 1713, firmat en una casa del carrer del Xipretet de l'Hospitalet de Llobregat⁵³, probablement ara denominada Casa dels Finestrals Gòtics⁵⁴. Felip V ja planejava la fi de les institucions catalanes, i per això la Generalitat convocà el 30 de juny una Junta de Braços, per decidir si acceptava la rendició o no. A la Junta hi assistiren representants de pobles de la comarca, com Baltasar Civil, d'Esparreguera, Francesc Gibert, de Sant Boi, i Francesc Panyelles, de Sant Feliu⁵⁵, i el baró de Sant Vicenç, Ramon Fèlix d'Ivorra. Francesc de Copons no hi assistí, tot i que era present a Barcelona. La seva acció fou més discreta: provà de desmoralitzar els participants a la Junta perquè es rendissin, tot pressionant per nomenar un protector del braç militar disposat a claudicar. Sembla que organitzava reunions secretes a casa seva, en contacte amb la cort de Madrid mitjançant la correspondència enviada pel seu nebot⁵⁶. Tot amb tot, l'estratègia fracassà. El 6 de juliol de 1713, Catalunya decidí prosseguir la lluita.

Casa del carrer del Xipreret on es diu que es va signar el Conveni de L'Hospitalet

La decisió de resistir provocà alguns canvis de bàndol: Ramon Fèlix d'Ivorra i Josep Mora i Solanell, barons de Sant Vicenç i Corbera, fugiren de Barcelona. També Francesc de Copons marxà a Mataró, on esperà l'arribada dels filipistes. El canvi de bàndol provocà el segrest de llurs béns, l'octubre de 1713⁵⁷. Fou aleshores, i no abans, després de decidida la resistència a ultrança, i amb els barons fugitius, que trobem el poble de la comarca, pagesos i voluntaris, prenent partit i protagonitzant, amb noms i cognoms, els xocs armats. És a dir, just quan la guerra deixa de ser una contesa civil per esdevenir una defensa de les lleis i constitucions catalanes, és quan veiem la població prendre partit.

Els pagesos ja apareixen amb l'arribada del duc de Pòpuli a Martorell, camí de Barcelona, el 19 de juliol. Allà ja va entrar donant proves de l'actitud dels invasors: l'arribada havia estat precedida per la de l'exèrcit català del general Nebot, en retirada des de Torredembarra, a qui Martorell havia prestat l'habitual servei de bagatges. Com a represàlia, Pòpuli va empresonar els jurats, i va fer que es juguessin la vida als daus. Va perdre el jurat Josep Faura, filipista, i per això va salvar la vida. Un altre dels empresonats era Joan Sarols, austriacista⁵⁸. Però els fets van

tenir repercussions: a Martorell, l'agost de 1713, hi ha notícies que, «a la otra parte del puente de piedra, mil hombres de sometenes (...) se oponen a los comboyes del enemigo»⁵⁹.

El 24 de juliol, Pòpuli va sortir de Martorell i es plantà sense oposició davant de Barcelona. El Delta començava a ser camp de batalla: el 28, els assetjants van aixecar una caserna a l'Hospitalet, per allotjar-hi les tropes⁶⁰. Tres dies abans, un comboi havia desembarcat artilleria i material al Llobregat. Just davant de la torre del Cap de Riu, van bastir un embarcador i un fortí, on arribaven les naus que abastien el cordó assetjant des del sud.

Poc després succeí un altre enfrontament armat: el 5 d'agost, prop de Cornellà i Molins de Rei, els capitans de voluntaris Josep Badia i Josep Bonet van apressar un comboi de 14 mules, i l'endemà es van enfrontar a Sant Feliu a tropes filipistes. Superats en nombre, els voluntaris van passar el riu i fugiren a Viladecans, on s'obrí un violent combat. Un relat situa els fets el 6 d'agost: «atacaron en San Feliu a los fusileros enemigos, y siendo éstos socorridos de 400 caballos, se retiraron sin pérdida alguna a Viladecans y Gavà. Sabiéndolo el enemigo, con 800 les atacó a las 12 de la noche, circuyendo una casa donse se hallaban 36 caballos. No pudiendo resistir a tanto tropel, quedaron 22 prisioneros, 4 muertos y los demás con el capitán se escaparon por una ventana, y se retiraron a Sant Climent, a incorporarse con dos compañías de fusileros. Intentó el enemigo atacarles en este lugar con 400 hombres, y el capitán de los fusileros les resistió con tanto valor, que les obligó a retirarse, persiguiéndolos hasta Sant Boi»⁶¹. Un altre relat situa els fets el 16 d'agost, i amplia la informació: «300 cavallos y 60 fusileros mandados por el coronel Falcó, atacaron los voluntarios y paisanos que se retiraron a Viladecans y Gavà, y a las 12 de la noche del mismo día aumentado el Destacamento de 500 infantes y 300 caballos sorprendieron a los voluntarios y paisanos, y forzando una casa del Lugar, tomaron 22 prisioneros, y los demas con la oscuridad de la noche lograron el librarse; retiraronse a Sant Climent, unióseles un número de paisanos y 2 compañías de fusileros; el mismo Destacamento fue a atacarles, encendiose entre los dos partidos un obstinado combate porque por instantes se les juntaban paisanos maltratados y refugiados de

las tropas, estas fueron precisadas a retirarse porque el terreno favorecia a los Paisanos y la cavalleria no podia obrar: los Paisanos les siguieron en tanto que duró lo fragoso de los montes. Perdieron los voluntarios paisanos y fusilero 45 hombres y algunos heridos. Las dos coronas, 186 muertos o heridos porque los Paisanos desde lo fragoso, practicos en la punteria, hacian grandes estragos»⁶². D'aquest enfrontament també ens n'han arribat referències per la via de la memòria oral, recollides per l'erudit gavanenc Marian Colomé: «segons conten els nostres avis, uns quants gavanencs que prengueren per refugi la capella de Bruguers, foren trets del temple sense cap respecte d'aquell lloc sagrat a empentes i culatades amb les armes que duien i, posats en fila al davant de la capella, morien a trets d'armes de foc sense compassió a les súpliques i plors d'aquella bona gent»⁶³. És una informació que complementa els altres relats, i indica que casa assaltada era prop de la capella de Bruguers. L'indret és fàcilment accessible des de Viladecans per la riera de Sant Llorenç, i a un pas de Sant Climent. El context geogràfic dóna credibilitat i coherència als tres relats.

Aquestes accions es van generalitzar a partir del gener de 1714, després que la Cort de Madrid decidís, el 28 d'agost, que el setge de Barcelona seria finançat per la Catalunya ocupada amb impostos de nova creació, començats a aplicar el 10 de desembre⁶⁴. Molts municipis s'hagueren d'endeutar encara més per pagar aquesta nova contribució. Ens consta, per exemple, que a Castelldefels els jurats locals hagueren de demanar un préstec de 200 lliures, el 10 de gener de 1714, «para pago de las tropas»⁶⁵.

En aquella època, era de general coneixement que el rei no podia establir nous impostos sense l'acord de les Corts, i això, unit a l'elevada quantia dels tributs, motivà alçaments locals d'importància, que van debilitar el setge a Barcelona. Així, a inicis de 1714, destacaments de tropes catalanes entraven i sortien de la ciutat i creuaven la línia de setge fàcilment, mentre els queviures i bagatges deixaven d'arribar als assetjants. I, a finals de desembre de 1713, des de Barcelona es va considerar la possibilitat de prendre Martorell, trencant el setge i aïllant l'exèrcit filipista. L'operació no es va realitzar per desavinences internes, però un petit destacament de 40 soldats, comanats pel coronel Miquel Sanjuan

va passar a Martorell, el 30 de desembre, per organitzar la resistència a les muntanyes del Garraf i l'Ordal, fins a Igualada⁶⁶. L'acompanyaven els martorellencs Pau Comellas, Xaravi, capità, i Josep Canet i Francesc Forés, voluntaris.

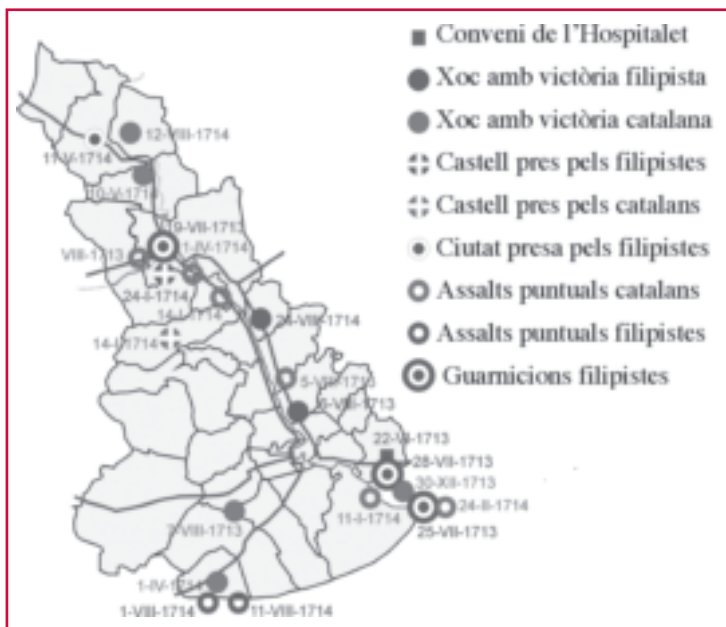
Però els fets més importants succeïren als castells de Corbera i Castellví de Rosanes, que s'iniciaren amb a la presa de Castellví, fruit d'un aixecament popular provocat per l'assassinat dels martorellencs Jaume Maurici i Jaume Berbé. A principis de gener, sota les ordres del coronel Sanjuan, 35 voluntaris van ocupar l'antic castell, el van fortificar i el van aprovisionar. El 8 de gener, un primer intent de la guarnició de Martorell, que hi envià 200 infants i 100 cavalls, va ser desbaratat pels pagesos sota les ordres de Sanjuan i del tinent coronel Roca. Els borbònics van perdre-hi 32 infants, un tinent i 20 cavalls.

Pocs dies després, i per evitar una acció com la de Castellví, els filipistes van ocupar el castell de Corbera, amb 70 infants i 150 cavalls. Però la cavalleria, comanada pel batlle filipista de Martorell, Josep Faura, va haver de retirar-se. La guarnició de Corbera, aïllada, fou assetjada pel coronel Sanjuan i una tropa de 60 fusellers i 460 pagesos de la zona, va aconseguir rendir la plaça el 14 de gener a la tarda. Els pagesos voluntaris van patir 38 baixes, i els assetjats 17. Prèviament, part de les tropes, comanades pel capità Nicolàs de San Andrea, amb van assaltar un comboi de farina i palla a Sant Andreu de la Barca, prenent 110 mules i 32 cavalls, amb el qual van abastir la guarnició del castell.

Aquest estat de coses no va ser tolerat pels borbònics: el 21 de gener, noves tropes filipistes van atacar Castellví de Rosanes, amb 2300 infants i 300 dragons. La guarnició del castell, de només 34 persones, va resistir durant dos dies, sota les ordres del martorellenc Josep Canet. La nit del 22 al 23 de gener, vista la desproporció de forces, la guarnició, més les dones i nens que s'havien refugiat al castell, va evacuar-lo amb una arriscada operació de descens per l'espadat posterior del castell. L'endemà, 24 de gener, els filipistes van entrar a la fortalesa i la van fer volar. Els assetjats van tenir 11 morts i 6 ferits, la meitat dels quals dones. Entre els ferits hi hagué Josep Canet, Magí Costa, Agustí Pintat, Pau Ros i el capità Pau Comellas, anomenat Xaragai. Els filipistes van patir 360 bai-

xes, entre morts i ferits, més 17 oficials, un tinent coronel, quatre capitans, i dos sergents majors morts. Altres 15 oficials van resultar ferits⁶⁷.

En aquest context d'ebullició, entre les accions succeïdes a la comarca, esmentem la de l'11 de gener, quan, a les dues de la matinada, 60 fusellers de Barcelona van obrir-se pas fins a la zona de la Verge del Port per facilitar el pas de 48 altres fusellers que, al prat de Sant Boi, havien pres entre 200 i 340 cabres i vàries mules als assetjants⁶⁸. I, el 24 de febrer, aprofitant que l'esquadra assetjant s'havia allunyat del Llobregat, els assetjats van mobilitzar diverses barques i vaixells i, en una acció naval nocturna, planificada personalment per Rafael Casanova, van atacar l'embarcador del Llobregat, on apressaren fins a quinze naus carregades de queviures i bastiments⁶⁹.

Després dels xocs d'inicis d'any, no tornem a trobar notícies bèl·liques al Baix Llobregat fins a inici d'abril, quan un gran nombre de pagesos embastí, al congost de Martorell, un destacament filipista que havia sortit de Barcelona en direcció a Tarragona: els feren recular i tornar al cordó assetjant⁷⁰.

Mentre succeïen aquests fets a Martorell, a l'altre extrem de la comarca, a Castelldefels, «los voluntarios de a caballo y paisanos habian tenido un reencuentro en Castelldefels con Monsieur de Teran, que con 200 caballos y 3 compañías de granaderos había ido a ocupar aquella marina; que, herido en el combate, le había sido preciso retirarse. Habían aprisionado en Vilanova de Sitges 27 caballos, que mantenían el lugar. Había dispuesto la acción el capitán Adjutori Segarra». Arran de la victòria, el marquès de Poal, jutjant que podia mantenir el control del massís de Garraf, va decidir emprendre una operació de més envergadura: ocupar Sitges i el seu castell, des d'on esperava abastir la Barcelona assetjada. Així, el 10 d'abril, el capità de l'exèrcit català Armiges es desplaçà al sector per allistar voluntaris, amb èxit notable: a principis de maig tenia sis-cents reclutats entre Eramprunyà, Sant Climent i Corbera, preparats per atacar⁷¹.

L'operació fou postposada unes setmanes arran d'un serós enfrontament succeït el 10 de maig de 1714, quan el comandant filipista de Martorell va atacar les tropes catalanes del coronel Ermengol Amill, concentrades a Esparreguera, on allistava voluntaris per atacar el Garraf tot creuant l'Ordal. En veure's atacat, "Amill desesparó la villa por seguirle un cuerpo de caballería. Se retiró con desorden, marchando al Llobregat, a cuyo tiempo llegó el Marqués de Poal con voluntarios y fusileros. Contuvo la caballería y reunió los que se retiraban, mandando a los paisanos ocupases lo áspero del terreno y angosta senda por donde debía pasar la caballería de las dos Coronas que, ufana de la victoria, seguía sin militar ordenanza. Y se vió acometida a un mismo tiempo del Marqués de Poal y de los voluntarios y fusileros, sostenidos de los paisanos, que penetraban la maleza. Y como la caballería se había adelantado en el seguimiento de los fusileros y paisanos, que habían ocupado un barranco que le impedía retroceder y unirse con las dos compañías de granaderos, que habían dejado atrás. El comandante de la caballería,

por librarse de una total derrota porque los paisanos desde lo fragoso y alturas hacían un ardiente fuego, y el terreno permitía formar su cuerpo, se retiró, con la pérdida de 66 caballos. Los granaderos, viéndose desesparados, con el mayor esfuerzo y perfecta ordenanza, haciendo continuo fuego, cargados de fusileros y paisanos, se guarnecieron en la alquería que llaman de la Magarola. El Marqués mandó decirles por un prisionero que si luego no se rendían, no concedería cuartel. Respondió el capitán, monsieur Duler, flamenco, que tenía qué comer, que estaba sitiado con ventaja, que se defendería según las leyes del honor, que si llegaba el caso de estar precisado a rendirse creía que el Marqués obedecería las reglas de caballero y soldado. A la noche, mandó arreglarla. Estaban enfurecidos los paisanos. Pusieron fuego a las puertas y, a la una de la noche, los sitiados se rindieron prisioneros de guerra, en número de 86 y, amanecido, el Marqués tomó la marcha a Monistrol⁷². Poc després, un crescut destacament sortí de Martorell, amb ordres de cremar Esparreguera i Monistrol i perseguir els catalans, però “Poal había dividido su gente en las alturas y desfiladeros que ofendían las tropas que, indefensas, debían sufrir el fuego que, desde todas partes les ofendía, y considerando los cabos ser muy costoso el alcance y el recobro de los prisioneros, cedieron el empeño”. L'exèrcit català patí 60 baixes, i 5 pagesos foren fets presoners. Els filipistes, 82 ferits i un elevat nombre de morts⁷³.

Després de la topada, el marquès del Poal va tirar endavant l'alliberament del Garraf. L'operació es va iniciar amb èxit, ocupant Vilanova el 24 de maig, i assetjant la guarnició filipista acantonada al castell de Sitges, però a finals de mes va haver de retirar-se arran de l'arribada de forts destacaments filipistes. D'aleshores ençà, Castelldefels i el massís de Garraf restaren, com un enclavament, en mans de l'exèrcit català.

A principis d'agost, encara es lluitava amb l'esperança d'aprovisionar la Barcelona exhaurida per un any de setge, però una incursió dels filipistes apressà 500 sacs de blat a Castelldefels, a punt de ser embarcats cap a Barcelona⁷⁴, i l'11 d'agost, una nova incursió filipista desbaratà un altre intent d'abastir la ciutat: s'havien donat «diferents disposiciones y ordenes para que en las marinas de Levante y Poniente y en el Vallés se aprovistase harina para, que cargando con un cuerpo de gentes al

anochecer sobre las guardias de la marina, se facilitase cargar algunas ligeras barcas y introducirlas en Barcelona con harina y 300 hombres. Se malogró el designio porque noticioso el Duque de Berbick de las estrecheces de viveres de la plaza, confirió con el General de la Mar, el Basillio de Bellafontaine, y luego las galeras y fragatas y 34 embarcaciones tomaron 3 barcos a la altura de Canet, y 400 sacos de harina en los parages de Castell de Fels»⁷⁵.

Alhora, l'exèrcit català s'havia tornat a plantar al nord de la comarca. El regiment d'Amill va escombrar, a Olesa, un regiment de fusellers filipistes comanat pel capità Maria, que va ser penjat en represàlia per l'execució de més d'una trentena de pagesos i voluntaris que havia ordenat⁷⁶. Pocs dies després, les tropes feien un últim esforç per trencar el cordó assetjant: el 14 d'agost, el marquès del Poal havia aplegat fins a 10.000 voluntaris a Olesa, i va avançar per Castellbisbal i la riera de Rubí fins a Collserola, però les forces superiors destacades des de Barcelona van impedir l'ofensiva i el van fer recular fins al Penedès⁷⁷.

Les darreres setmanes del setge a Barcelona foren dramàtiques; les forces exteriors res podien fer contra el cordó assetjant. Una darrera temptativa tingué lloc el 23 i 24 d'agost, quan el coronel de fusellers Brichfeus intentà passar el Llobregat pel Papiol, amb el sometent general del Llobregat, de 14 anys en amunt, aixecat al toc de campanes i al crit de «via fora, socorro a Barcelona»⁷⁸, però fou rebutjat. El 26 d'agost, els sometents de la zona escriuen al cap de les forces catalanes a l'exterior, proposant-li un darrer intent d'auxiliar a Barcelona: «si fos dable embarcar la gent de peu en las costas de la part de Castell de Fels, se aseguraria la entrada, que queda arriesgada per la qualitat de esta gent».⁷⁹ Intents desesperats que no tingueren temps de ser portats a la pràctica. L'Onze de setembre es rendia Barcelona, i s'acabaven els enfrontaments a la comarca.

El triomf borbònic (1714 - 1721)

Amb el definitiu triomf filipista, els seus partidaris assoliren sucoses recompenses: Barcelona quedà governada per una junta de setze administradors provisionals (1714-1718), nomenats el 15 de setembre de 1714, aristòcrates i destacats filipistes tots ells. Allà hi retrobem Francesc

de Copons i Grimau i Josep d'Amat de Planella⁸⁰. El 1718, la junta provisional fou substituïda per l'ajuntament creat pel Decret de Nova Planta. Francesc de Bournonville fou nomenat llavors regidor degà (alcalde) de Barcelona, càrrec que mantingué fins el 1731, any de la seva mort. Francesc de Copons i Grimau en tornà a ser regidor, càrrec que ocupà fins a la seva mort el 1723. També Antoni de Copons i Copons va mantenir el càrrec també vitaliciament fins al 1738, i el 1737 esdevingué regidor degà de Barcelona. El fill del marquès de Castellbell, Josep d'Amat i de Junyent, també va exercir el càrrec de regidor degà entre 1755 i 1773. Pel que fa als austriacistes, com el marquès de Villatoro, els marquesos de Sentmenat, els Amigant, Argemí i Bòria, van veure les seves baronies segregades pels vencedors, fins a la signatura de la pau de Viena, el 1725, que posà fi, formalment, a aquest conflicte.

Introducció a la història i a la geografia de Begues

Victor Mata,

Centre d'Estudis Beguetans, Vocablia d'Arxius i Documentació

Geografia

El poble de Begues es troba situat dins del massís de Garraf, conjunt muntanyós que pertany a la serralada litoral i que està clarament delimitat per la vall del riu Llobregat, la depressió del Penedès i el mar Mediterrani.

Dins d'aquest massís, el nucli urbà de Begues s'ubica en un altiplà que separa el massís de Garraf pròpiament dit de la serra de l'Ordal. L'altiplà bascula suaument cap a ponent, des dels 400 metres d'altitud de la Collada fins als 350 metres del Pou del Glaç. Els cims més elevats del terme són el Muntau (658 m), el Sotarro (563 m) i la Morella (535 m). Els punts més baixos estan localitzats a la riera de Salom (180 m) i a la riera de Carxol (220 m). Els municipis amb els que limita són: al nord, Vallirana; a l'oest, Olesa de Bonesvalls i Olivella; al sud, Sitges, i a l'est, Gavà, Sant Climent i Torrelles de Llobregat. Tot i que geogràficament Begues pertany al Garraf i vinícolament pertany a la comarca de l'Alt Penedès, administrativament forma part de la comarca del Baix Llobregat, i qual cosa obeeix a raons històriques lligades a la pertinença de Begues a la Baronia d'Eramprunyà.

Avui, Begues és un municipi de més de 6.000 habitants amb un fort creixement demogràfic i una accelerada urbanització, ocupa un territori estratègic al sud de la ciutat de Barcelona i forma part de l'entorn geogràfic de l'àrea metropolitana de Barcelona.

Begues

Aproximació històrica⁸¹

La primera vegada que se cita el nom de Begues és en documentació d'origen àrab, l'any 898, que indica una batalla que es va produir en un lloc anomenat Bighash que era en el camí de Barcelona. L'any 972 el cartulari de Sant Cugat recull el topònim Begues. Anys més tard, en 981, un document notarial fa esment de l'església però sense explicitar el caràcter parroquial, la qual cosa indica l'existència d'un nucli poblacional mínimament organitzat, segurament des de que el comte de Barcelona va estendre la frontera més enllà del riu Llobregat a partir de 898. La comunitat estava formada per pobladors d'indrets propers i possiblement també per població autòctona relicte, tots van participar en les primeres aprisions de terra. Així doncs, el fet que l'església de Begues no aparegui com a parròquia fins mitjan del segle XIII pot denotar que va ser una església edificada per la comunitat de petits propietaris de la zona, però sense el caràcter de parròquia, ja que el delme, impost lligat a les funcions parroquials, el pagaven tots els beguetans a la parròquia de Sant Miquel d'Eramprunyà, i en tot cas als barons d'Eramprunyà.

En aquest context, els pobladors, alt medievals, de Begues s'organitzaven al voltant dels castlans d'Eramprunyà. Prestaven les jornades de treball al senyor i mantenien als habitants del castell. No tenim notícies dels seus òrgans de govern, però és possible que s'organitzessin a través d'assemblees dirigides pels prohoms de la comunitat.

A Catalunya, Jaume I estableix les primeres bases d'organització municipal en el darrer terç del segle XIII. Els privilegis que contenen les bases de l'organització municipal de Barcelona seran la base de la posterior extensió del dret públic que configurava el funcionament de la resta de municipis del territori català. L'existència del municipi delimita la burgesia respecte el món feudal i l'estructura com a principal beneficiària de la institució municipal. Pel que fa als municipis rurals, cal prendre la distància necessària per diferents raons: les demogràfiques, les econòmiques i les que es deriven de la jurisdicció reial o baronial; totes elles marquen la diferència amb ciutats i viles. A Begues, petit municipi tradicionalment rural i lligat jurisdiccionalment a la baronia d'Eramprunyà des de 1324, els barons nomenaven els càrrecs de l'organització municipal entre els caps de casa del poble, cobraven les càrregues fiscals que deter-

minava la seva senyoria, exercien jurisdicció de govern a través del batlle i judicial mitjançant la seva cúria. Durant l'antic règim, el municipi el dirigia un equip de govern o consell format per jurats i encapçalat pel batlle, representant dels barons. També existien altres càrrecs: clavari o tresorer, síndic, procurador, notari, mustaçaf... Les reunions de consell es plasmaven en unes actes, així com els actes jurídics, econòmics, actuacions sobre el patrimoni municipal, etc.

A conseqüència de perdre la guerra davant Felip V i amb l'aplicació del Decret de Nova Planta de 1716, i els posteriors canvis que provocaren la supressió del dret públic vigent fins llavors en el principat de Catalunya, les organitzacions municipals a Catalunya es van veure afectades per profundes reestructuracions i canvis que a Begues es visualitzen de diferents formes: organització del govern municipal, imposició de nous impostos i exaccions, canvi d'estructura territorial... Els canvis en el govern municipal trenquen el sistema de consells tan característic del municipi català, en aquest context Begues deixa de formar part de la Vegueria de Barcelona i resta enquadrat en el nou Corregiment de Barcelona. Però no tot canvia, ja que el municipi segueix sota el control de la baronia d'Eramprunyà, que a la vegada resta sota les ordres de l'administració borbònica. Els barons d'Eramprunyà segueixen nomenant directament els batlles, seleccionant els regidors a partir de la proposta de l'Ajuntament i al seu torn proposar-los davant la Reial Audiència perquè aquesta donés el vistiplau definitiu. La resta del segle XVIII transcorregué amb les mateixes institucions i govern de la nova planta.

Les relacions dels beguetans amb els seus òrgans rectors es reflecteixen en la concòrdia de 1704, on la universitat de Begues pactava amb els barons l'usdefruit dels drets reals de pastura i aprofitament d'una gran part del massís de Garraf a canvi de 13 lliures i 5 sous, va ser l'origen del que avui es coneix com els Comuns de Begues. Anys més tard, en 1727, les autoritats de la Universitat de Begues, també mitjançant concòrdia, atorguen als veïns d'Olivella el dret d'herbajar, pasturar i fer llenya dins del terme de Begues. A canvi, havien d'ajudar a costejar el pagament dels drets senyorials que els barons d'Eramprunyà rebien en virtut de la concòrdia feta i signada amb la Universitat de Begues l'any 1727⁸².

Mentre tant, Begues es va recuperar de les ferides de la conflagració bèl·lica. De les 130 persones censades l'any 1708, es passa a 375 l'any 1785. A mitjans de segle la documentació mostra la recuperació econòmica i un relatiu creixement de la població.

El segle XIX comporta la substitució de l'antic règim per un altre de liberal, la qual cosa significà la progressiva desaparició dels usos feudals sobre la terra i una nova manera d'entendre la fiscalitat, desapareix la identificació dels òrgans judicials amb els polític administratius, així com la diversitat de jurisdiccions existents. El règim liberal instituït en la constitució de 1812 comportà la divisió de poders (judicial, legislatiu, executiu) i la supressió de totes les jurisdiccions senyorials. L'aplicació de la nova legislació provoca que la baronia de l'Eramprunyà deixi d'exercir les atribucions jurisdiccionals que detentava des de feia segles i esdevingui un conjunt de propietats agrícoles administrades segons els canons burgesos de l'època. En aquest context, l'Ajuntament Constitucional de Begues deixà de pagar censos i altres exaccions a la baronia d'Eramprunyà, i els beguetans també.

L'organització municipal pren una nova orientació més moderna i liberal. A Begues, la constitució dels diferents governs municipals de caràcter constitucional s'anaren succeint malgrat les guerres carlistes i els avenços i retrocessos dels liberals. En aquest sentit, cal fer esment a la llei electoral de 1845, que feia possible accedir als càrrecs municipals a beguetans no propietaris, la qual cosa va provocar la reacció dels propietaris, que finalment aconseguiren seguir amb els seus privilegis. Posteriorment, en la sisena dècada del segle, encara es reproduïren episodis d'aquest tipus, que indiquen el grau d'enfrontament entre la classe propietària i els parcers per tal d'accedir aquests últims al govern municipal. Paral·lelament, i mentre s'escola el segle XIX, Begues creix en extensió i en productivitat gràcies a la industrialització del país, que demanda combustible en forma de llenya i fusta per a les seves indústries. La crisi arriba amb la plaga de la fil·loxera, que malmet les vinyes de Begues, encara que tardanament si ho comparem amb altres indrets de Catalunya. Per altra banda, cal destacar l'acord dels barons amb el Comú de Begues, per què els ramats de bestiar de fora de Begues poguessin pasturar en béns comunals. L'any 1872, Manuel Girona i Agrafel compra la

baronia d'Eramprunyà, que des dels anys trenta del segle XIX, a partir de la nova legislació liberal, havia perdut el seu caràcter jurisdiccional, per esdevenir un conjunt de propietats agrícoles administrades segons els cànons burgesos de l'època. Tot plegat, suposa la fi de la institució que durant cinc segles havia estat cap jurisdiccional i senyorial del municipi de Begues, i des d'on s'havia exercit el govern de les persones i l'administració del territori.

El segle XX comença amb una crisi econòmica generada per la fil·loxera, que eliminà els peus de vinya autòctons, i uns establiments de parcel·leria inapropiats provocaven el decreixement econòmic i poblacional del municipi. La millora de la xarxa viària, els primers anys del segle, es concreta en la construcció de la nova carretera de Gavà a Begues. Va ser el detonant de l'arribada d'estiuejants procedents de Barcelona, que varen construir les seves cases d'estiueig, contribuint així al desenvolupament econòmic del poble. La millora de les comunicacions amb Barcelona fou cabdal per a la recuperació que arribà en dècades posteriors. Durant la primera meitat del segle XX, Begues seguí essent bàsicament un poble dedicat a les seves activitats tradicionals: agrícoles, ramaderes i forestals. A partir dels anys 60, la construcció passa a ser un dels principals motors econòmics de Begues, en principi degut a les segones residències i a finals dels anys 80 a les primeres. Tot plegat va provocar un creixement espectacular de la població, dels 1.300 habitants comptabilitzats en 1981 fins els quasi set mil de 2010.

La municipalitat de Begues va seguir els dissenys de la política nacional del moment. Els bàndols que es disputaven el govern municipal eren eminentment el conservador i el republicà, que es reunien en llocs diferents, el primer en el Petit Casal i a la sala Goula, i el segon a cal Pere Vell i a l'Ateneu Republicà. Durant la segona república l'Ajuntament va restar fidel al bàndol republicà, que va fer possible la protecció de les persones i el salvament del patrimoni cultural, immoble i documental de la parròquia de Sant Cristòfor de Begues. La manca d'incidents importants durant la conflagració no va ser fre per què el nou règim franquista apliqués revenges sobre la població⁸³. El règim franquista va instaurar un règim municipal que va restar vigent fins la reinstauració de la democràcia en 1975. Des de llavors, els partits polítics que s'han

succèit en el govern municipal democràtic són diversos: Convergència i Unió, la coalició Begues Actiu, junt amb el Partit dels Socialistes de Catalunya i actualment un tripartit integrat per Iniciativa per Catalunya Verds, Esquerra Republicana de Catalunya i Convergència i Unió.

Un país, un poble, la seva gent: Begues 1714

*Victor Mata,
Centre d'Estudis Beguetans, Vocalia d'Arxius i Documentació*

El fons de l'organització municipal que custodia l'Arxiu Històric de la Parròquia de Begues, en endavant AHPB, i els protocols notariais generats pels rectors de Begues, es conformen en una font d'arxiu cabdal per a l'estudi dels actes i polítiques de repressió que el règim borbònic va imposar a la població de Begues i als seus òrgans de representació municipal. De fet, junt amb el fons documental que es conserva a Sant Boi de Llobregat, és un dels pocs fons municipals de la comarca que proveeix informació d'aquest període.

Les vicissituds del fons municipal de Begues que forma part de l'AHPB corren en paral·lel a les de la resta de fons de l'AHPB. Malgrat tot cal considerar unes diferències i matisos. La creació del fons municipal de l'AHPB pertany exclusivament als membres del govern municipal de torn, però la seva custòdia va ser delegada *de facto* al rector de la parròquia de Begues, que fins ben entrat el segle XVIII actuava de notari públic dins el terme municipal. En aquest sentit, cal fer esment que des del segle XVI, dins dels llibres de protocols notariais de la parròquia es conserven actes dels consells municipals de Begues i altres documents de diferent tipologia que afecten l'organització municipal⁸⁴.

Cal considerar el fons municipal de l'AHPB com a part indestruïble del fons d'arxiu generat i rebut per l'organització municipal de Begues. Tradicionalment l'ha custodiat l'Ajuntament de Begues, en qualitat de titular. Actualment resta instal·lat en les dependències municipals de Cal Pere Vell, en espera de ser traslladat al nou dipòsit d'arxiu de recent construcció. El document més antic data de 1812, la documentació més o menys seriada comença a meitat del segle XIX, però la major part de documents pertanyen al segle XX. El fons actiu i semiactiu dels últims anys es conserva en les oficines municipals.

El cos documental produït i rebut per l'organització municipal de Begues en el segle XVIII és d'extraordinari valor per establir el funcionament de la nova legislació municipal borbònica en petits municipis rurals, així com per dilucidar el funcionament de l'administració municipal de Begues en el segle XVIII, identificar les famílies dominants i la seva implicació en la baixa administració borbònica. Permet conèixer el grau de relació dels òrgans rectors baronials amb els seus vassalls i tanmateix la coordinació amb el poder borbònic. Exhibeix el seguit

de normes i accions de caràcter fiscal aplicades sobre Begues, que s'erigeixen en prova feaent de la política de fets consumats, de submissió i de control envers la població, però també en indicatiu de la lluita soterrada per aconseguir les millors condicions davant l'omnipresent Estat. Mostra l'estructura de poder que es consolida durant el segle XVIII a Begues, les noves formes de govern i la manera d'aplicar-les per la nova oligarquia dominant. Així mateix, pot ser el contrapunt per esbrinar el grau de participació de la població beguetana i de la baronia, en el desenvolupament del conflicte, durant i després de la guerra.

Sense pretendre exahustivitat, cal valorar els documents municipals, parroquials, notariais i patrimonials de l'AHPB com un conjunt de fons documentals que enllacen amb el sistema d'arxius històrics de Begues i amb altres arxius relacionats amb el municipi, vàlids per estudiar el segle XVIII. En el context senyorial i jurisdiccional que s'inceria Begues, l'Arxiu de la Baronia d'Eramprunyà és cabdal per l'aportació de documents relacionats directament amb el municipi, amb el seu terme i la població⁸⁵. El fons Carreras i Bulbena, administrador de la baronia, aplega documents patrimonials i comptables des del segle XVIII. Sens dubte, és fonamental el fons de la Reial Audiència de Catalunya, com organisme superior d'on depenien els municipis catalans, i el fons relacionat amb el Corregiment de Barcelona, que aplega els nomenaments de tots els batlles de Catalunya⁸⁶. Pel seu caràcter de control social, les visites pastorals que es conserven a l'Arxiu Diocesà de Barcelona aporten dades d'interès sobre el costum i comportament dels beguetans en aquella centúria. Els fons patrimonials de Begues Romagosa, Sadurní, Tèrmens, Petit de Mas Roig, Petit de la Clota, Petit de les Planes, Campamar... són part inqüestionable de qualsevol investigació, car contenen dades de la gestió patrimonial familiar i de la participació política i social dels seus productors.

II·lustració i mostra dels fets posteriors a 1714 a Begues

La documentació de l'AHPB permet copsar el grau de coerció en que es van veure immersos municipis com Begues, favorables al bàndol austriacista. D'acord amb Josep Campmany, la implicació dels habitants de la baronia d'Eramprunyà es va fer efectiva en la última etapa de la

guerra, el setge de Barcelona (1713-1714). Es van produir allistaments en tota la baronia per concórrer en ajut dels assetjats i en defensa de les institucions catalanes i dels drets que administraven. L'autor xifra en quatre les batalles o enfrontaments armats que ocorregueren en aquest territori, entre els mesos d'agost de 1713 i 1714⁸⁷. Malgrat el posicionament favorable dels barons d'Eramprunyà a Felip V, la universitat de Begues va mantenir una actitud de defensa envers les llibertats nacionals, que sens dubte va afectar les disposicions del vencedor envers el municipi⁸⁸. En municipis petits com Begues, els càrrecs de govern municipal –regidors, síndic, clavari, procurador– van ser utilitzats sistemàticament com a instruments de subjecció pel nou poder constituït, amb l'objectiu controlar i pacificar el territori⁸⁹. De la resta de qüestions jurídiques i de govern se n'ocupaven els barons d'Eramprunyà a través del seu representant, el batlle i amb l'exercici de les seves prerrogatives jurisdiccionals. L'escribania pública eclesiàstica donava el suport tècnic⁹⁰ i la rectoria exercia la funció de control social, necessari per a la bona marxa de l'administració borbònica⁹¹. En el nou context territorial, Begues depenia jeràrquicament del corregidor de Barcelona i aquest de la Reial Audiència, erigida en centre neuràlgic de poder de l'administració borbònica a Catalunya.

Tot seguit assajarem d'utilitzar el fons de l'organització municipal de Begues conservat a l'AHPB per tal de valorar l'abast de la documentació i il·lustrar breument la repressió que van patir els beguetans els anys posteriors a 1714. Una vegada finalitzats els combats produïts durant la guerra de Successió a la corona espanyola, es produí l'exili, presó i/o execució dels austriacistes més destacats per la seva resistència, i la resta de la població va restar a les ordres de les noves autoritats. El bàndol guanyador encapçalat per Felip V va imposar a tot el territori català l'anomenat Decret de Nova Planta, que va significar la pèrdua de les institucions de govern nacional i municipal i tota la resta de dret públic català⁹². Es va concretar amb la imposició de legislació aliena, la formació de cossos de seguretat de repressió, la creació de nous impostos desconeguts fins llavors a Catalunya, la substitució de la llengua catalana per la castellana en l'administració judicial, territorial, etc. Tot plegat, va ser la subjugació més dura que havia patit mai Catalunya⁹³.

Durant la guerra, Begues va prendre partit pel bàndol austriacista, a diferència dels barons d'Eramprunyà, que des del començament del conflicte foren declaradament filipistes⁹⁴. La implicació del municipi de Begues en la contesa es va fer avinent a través de la mobilització d'homes, uns 500 en tot el territori de la baronia⁹⁵, i a petició de les autoritats austriacistes amb l'aportació de diners i serveis. La universitat de Begues va sufragar les despeses dels dos bàndols. L'any 1709 els jurats de Begues creen un censal per finançar serveis no especificats a l'arxiduc Carles, que és de suposar que estaven destinats a finançar la guerra⁹⁶. Entre 1712 i 1713 es torna a tenir notícia de la implicació municipal en la conflagració. La necessitat de disposar de fons pecuniaris per atendre els assumptes derivats del manteniment de soldats i subministrament de farratge per als matxos de transport del bàndol austriacista, obligà a la universitat de Begues a endeutar-se. El 3 de març de 1713, Ramon Sadurní i Francesc Pau de la Figuera, jurats de la universitat de Begues, Josep Petit de Mas Trabal, batlle, i els components del consell municipal, congregats per ordre del batlle al cementiri de la parròquia de Begues, acorden vendre a Jaume Grau, pagès de Begues, un censal mort de 250 lliures i pensió anual de 12 lliures i 10 sous, moneda barcelonesa. Domènec Sagau, rector i notari públic de Begues, autentica el document⁹⁷.

Perduda la guerra i ocupat el territori, les imposicions fiscals de la nova organització estatal no es feren esperar, i afectaren a tot el teixit econòmic, a les institucions i a la major part de població. Com en tants altres municipis catalans, el 3 de novembre de 1714, poc després d'acabar els combats, les autoritats borbòniques exigien als jurats de Begues el pagament d'un subsidi. En realitat era una forta suma de diners destinada a despeses de guerra i proveïment de tropes. Per a un municipi com Begues, de 170 habitants, el muntant d'impostos i càrregues exigides era pràcticament inassolible⁹⁸. En aquest context, el consell municipal torna a endeutar el municipi, aquesta vegada per molts anys, amb la creació i venda de censals morts, instrument creditici de l'època⁹⁹. La major part d'emissió de deute, 1.248 lliures i 20 sous, la van comprar diversos caps de casa beguetans: Jaume Grau del Coll, Andreu Vendrell del Roure, Pere Ribera, Josep Olivella, Jaume Romagosa i la Comunitat

de Preveres de l'Església de Santa Maria de Vilafranca. La pensió anual a tornar per la Universitat de Begues ascendia a 84 lliures, 53 sous i 12 diners.

El funcionament de la hisenda reial no devia ser el millor, perquè l'any 1752 es posa en evidència que la universitat de Begues no havia pagat la part de les pensions que li corresponia al censal que en origen havia comprat la Comunitat de Preveres de l'Església de Santa Maria de Vilafranca i que llavors detenia Joan Antoni Roca, veí de Vilafranca del Penedès, la qual cosa provocà les protestes del censalista i la formalització d'un plet contra el municipi de Begues (1763-1764)¹⁰⁰. La reacció immediata de les autoritats borbòniques va ser la revisió del deute pendent i la demanda al comú de Begues dels pagaments endarrerits. Davant el requeriment fiscal d'obligat compliment, l'organització municipal de Begues va establir un tall o impost extraordinari per atendre el deute. La solució es va establir mitjançant l'aportació de blat, per part dels caps de casa de Begues, que es bescanviava per diner comptant en la botiga municipal, la qual cosa va fer possible que en una dècada se saldés el deute amb l'Estat¹⁰¹.

A Begues l'impost del cadastre s'implanta a partir de l'any 1717, se'n conserva un cens que probablement va ser utilitzat per fer les primeres llistes del cadastre personal i ganancial i fixar exaccions, com els propis i arbitraris¹⁰². De tota manera l'aplicació de la nova normativa fiscal va topar amb dificultats, car una provisió reial del 3 de març de 1718 emesa pel Consell de Castella prohibeix a les ciutats, viles i pobles de Catalunya que es recaptin impostos entre els veïns de la forma que era costum abans de 1714¹⁰³. El cadastre era una càrrega fiscal imposada per l'administració borbònica a Catalunya, en virtut del Decret de Nova Planta, i va ser efectiu des de 1717 fins mitjan segle XIX. A Begues, l'última notícia del cadastre data de 1838¹⁰⁴. Es considera un impost sobredimensionat per a l'època; la seva tramitació requeria sobre l'organització municipal, que s'encarregava de recaptar les quantitats assignades i lliurar-les a la Intendència General del Principat de Catalunya. És una tipologia documental valuosa pel seu caràcter econòmic; conté les declaracions sobre l'activitat laboral i econòmica dels beguetans i el seu patrimoni personal. L'impost tenia dues vessants: la territorial, que

gravava els rèdits, les finques urbanes i rústiques, i la personal, que ho feia sobre el treball i les empreses, amb l'exempció de nobles, eclesiàstics i altres privilegiats. El cadastre exigia a l'administració municipal de Begues la confecció d'exhaustius llistats de veïns dividits per classes, valorats econòmicament i per tipus de cadastre. El clavari municipal s'encarregava de la gestió dels quaderns de comptes, on es relacionaven les propietats, conreus, bestiar¹⁰⁵, la satisfacció de les rendes senyoriales i la tramitació d'impostos com el de la sal, que es va exigir des de 1717¹⁰⁶. A més, calia seguir atenent a talls extraordinaris municipals, el pagament de les butlles de la santa creuada, la gestió del del exempt, etc.

Des 1715, el municipi i els beguetans havien de complir amb les imposicions polítiques i militars: subministrar queviures a la tropa (llenya i altres mercaderies), fabricar material militar per a l'exèrcit (mànecs, baranes i cintes per a l'artilleria, estaques), o fer la prestació de bagatges, servei essencial per transportar els subministraments als magatzems i quaters (bestiar de tir, carros i homes); també es complia amb l'impost de la palla que fins a finals del XVIII encara se seguia exigint en espècie¹⁰⁷. En cas de no complir amb els terminis de pagament, les autoritats borbòniques amenaçaven el comú de Begues amb multes i enviaments de tropes. Els assentaments comptables del clavari afegeixen més informació, si s'escau, en forma de llistats, quaderns i documents probatoris diversos¹⁰⁸. Els sobredits proveïments es destinaven a les tropes valones, a les guarnicions de les Drassanes de Barcelona i del Portal de l'Àngel, al Regiment de Dragons de Bèlgica i a les unitats de cavalleria de Barcelona. Generalment, els transports de palla es dirigien als magatzems que l'exèrcit disposava a Sant Boi de Llobregat i a Martorell, alguns però es feien directament a Barcelona. La documentació indica que Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, era l'oficial reial que signava la documentació i feia complir les ordres al batlle i regidors de Begues¹⁰⁹.

Des de 1728, els Mossos d'Esquadra del Batlle de Valls estenen la seva activitat a Begues, la qual cosa indica la ràpida implantació territorial dels fusellers, creats a Valls formalment l'any 1719¹¹⁰. L'any 1728 les Esquadres encara conservaven el caràcter de cos repressiu, car originàriament els Mossos tenien la funció de perseguir sediciosos polí-

tics o petites partides de seguidors austriacistes organitzats en forma de maquis. En la dècada de 1730 comença a minvar el caràcter polític del cos i prenen més importància les competències sobre delictes comuns: persecució de lladres d'esglésies, desertors, falsificadors de moneda, contrabandistes, bandolers...¹¹¹ La documentació de l'AHPB permet, per una banda, establir l'existència de partides de guerrillers antiborbònics "Carrasquets" a les rodalies de Begues, i per l'altra, eixamplar les dades que es disposen d'aquest cos policial en referència al seu abast territorial.

En definitiva, el fons municipal de Begues conservat a l'AHPB s'erigeix en notícia i exemple de l'acció de govern de les autoritats borbòniques, posterior a la conquesta, que va atorgar legalitat i normalitat a la nova estructura normativa –Decret de Nova Planta–, que es va consolidar durant el segle XVIII. Esdevé una eina per reivindicar una memòria històrica contemporània més enllà del segle XX. Ho demostra el caràcter simbòlic que té per a Catalunya la commemoració dels fets de 1714 que van obligar els contendents catalans a renunciar a les institucions, el dret públic, la distribució territorial, l'ús nacional, de govern i administratiu de la seva llengua... Com tot procés de lluita i pèrdua de llibertats, va comportar tot tipus d'abusos per part del vencedor. L'exili, la persecució, l'empresonament, la tortura i la mort van ser aplicats als perdedors que van elegir la causa de la defensa de les institucions seculares del país i la llibertat col·lectiva i individual de les persones que vivien a Catalunya.

Projecte d'organització i digitalització de l'Arxiu Històric de la Parròquia de Sant Cristòfor de Begues

Una de les tasques que porta a terme el CEB a través de la Vocalia d'Arxius i Documentació és promoure i coordinar actuacions de localització, salvaguarda, classificació i divulgació de fons d'arxiu i documentació relacionats amb el municipi de Begues. La més emblemàtica i on s'han s'esmerçat més esforços és en l'organització i digitalització de l'Arxiu Històric de la Parròquia de Begues¹¹². Altres accions importants sobre el patrimoni documental que afecta Begues, corresponen a la coordinació del lliurament d'una còpia digital de l'Arxiu de la Baronia de l'Eramprunyà, per part de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat

de Catalunya¹¹³; la localització i identificació de la documentació de fons patrimonials de masies: Can Sadurní, Can Tèrmens, Mas Roig; la formació d'un fons d'imatges històric, i la recerca de documentació de Begues conservada en altres arxius.

Instruments de descripció, base de dades i còpies digitals de l'AHPB. Foto: CEB, 2009

El CEB va emprendre l'organització de l'AHPB, degut al valor històric i cultural que té pel conjunt de beguetans. És una aportació cabdal per comprendre l'evolució social, econòmica i política de Begues, com a jurisdicció constitutiva integrada en la baronia d'Eramprunyà i com a territori proper a Barcelona, que reflecteix els esdeveniments polítics i socials de Barcelona. Des del vessant acadèmic l'interès que suscita entre els historiadors un repositori documental com l'AHPB, degudament classificat, descrit i indexat és un alicient per a la seva consulta i ús. La historiografia local és la destinatària i beneficiària principal de la documentació, que també és òptima per a l'elaboració d'estudis compilatius d'abast territorial més ampli¹¹⁴. La temàtica d'estudi i investigació és amplíssima, per exemple: demografia actual i població històrica, història agrícola, moviment mercantil, vida privada a les llars, reconstrucció de famílies, estratègies matrimonials i nupcialitat, aspectes socioeconò-

mics de la parròquia, estudi de les notaries eclesiàstiques, activitat de les entitats devocionals, relacions amb la municipalitat, causes de mort, malalties i epidemiologia, anàlisis de tipologies documentals, causa general de la guerra civil, etc. Es va valorar el fet de ser una font d'informació vàlida per recuperar relacions de parentiu i tradicions en oblit, conèixer la toponímia i onomàstica, localitzar antics masos, incorporar productes agrícoles avui en dia en desús, conèixer els usos del sòl anteriors al segle XX... En definitiva, l'àmplia temàtica que tracten els fons de l'AHPB és apta per a una història local oberta a la confecció d'anàlisis comparatives de tot tipus, que formin un conjunt historiogràfic de qualitat per servir a la història general i nacional.

Els documents municipals, parroquials, notariais i patrimonials de l'AHPB cal valorar-los com a un conjunt de fons d'arxiu que enllacen amb el sistema d'arxius històrics de Begues i amb altres relacionats amb el municipi. En aquest sentit, l'AHPB és complementari d'altres fons de caràcter senyorial, patrimonial, personal i eclesiàstic de dins i fora del municipi que custodien documents des de l'edat mitjana: fons digitalitzat de l'arxiu de la baronia d'Eramprunyà (segles XIII-XX); fons municipal de l'ajuntament de Begues (segles XIX-XXI); arxius patrimonials de les masies Sadurní, Tèrmens, Petit de Mas Roig, Romagosa, Campamar, Petit de la Clota, etc.; fons històric de la Diputació de Barcelona, visites pastorals i altres documents conservats en l'Arxiu Diocesà de Barcelona¹⁵; fons Carreras i Bulbena, Josep Rafel, s. XVIII-XX, administradors de la baronia, custodiat a l'Arxiu Nacional de Catalunya, etc. En aquest context, Begues es constitueix en una de les circumscripcions de la comarca del Baix Llobregat que pot oferir un patrimoni documental més ric per als investigadors. Pocs municipis catalans de tradició rural i del tamany de Begues disposen d'un patrimoni documental històric tan ric i divers, que cobreix un període cronològic tan extens.

Desenvolupament del projecte

A través del contacte directe amb la documentació i les recerques d'historiadors i especialistes en patrimoni documental, es varen evidenciar les deficiències que presentava l'AHPB en relació a la seva conservació i

classificació. Davant d'aquesta problemàtica, l'any 2005 es va demanar a Dos Punts Documentació i Cultura, s.l., empresa especialitzada en el tractament d'arxius i gestió de la documentació, la realització d'una anàlisi de requeriments de la situació en que es trobava l'arxiu parroquial i les estratègies de solució més adients per a la salvaguarda dels documents, l'accés a la documentació i la informació.

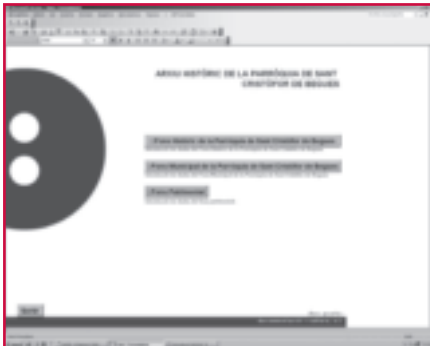
Per tal de portar a terme la primera fase del projecte, es va presentar un informe tècnic per accedir al programa de subvencions destinades a la formació d'instruments de descripció de fons documentals que cada any emet la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya. També es van cercar vies de finançament amb entitats de Begues. El 20 de desembre de 2007 se signava un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Begues, la Parròquia de Sant Cristòfor de Begues, la Fundació Teodor Bosch i el mateix CEB¹¹⁶. Els treballs arxivístics començaren quinze dies més tard. Una vegada classificada, descrita, indexada, arxivada i instal·lada la documentació, es va procedir a digitalitzar el fons documental, la qual cosa beneficia la conservació de la documentació i amplia els punts de consulta de l'AHPB. Finalment, el 13 de gener de 2009 es va lliurar còpia digital al Centre d'Estudis Beguetans, a la parròquia i a l'Ajuntament de Begues.

La finalitat de l'actuació arxivística sobre l'AHPB és organitzar, conservar i difondre els continguts dels seus fons, d'acord amb la versió catalana de les normes internacionals de classificació de documents NODAC, i els principis de salvaguarda i protecció del patrimoni documental català. S'ofereix un instrument de descripció que permet apropar la documentació als estudiosos i a la ciutadania. L'Arxiu Històric de la Parròquia de Begues està format per diversos fons documentals pertanyents a la parròquia de Sant Cristòfor de Begues, l'organització municipal de Begues i els fons patrimonials de les famílies Petit de la Clota, Petit de les Planes i Campamar. Dins del fons parroquial cal distingir la documentació estrictament parroquial –sagramental de gestió parroquial i patrimonial–, de la qual compon el fons notarial d'arrel civil que conté documents de tipus personal, econòmics i de gestió municipal.

Quadre d'organització de l'AHPB

1. A Fons Parròquia de Sant Cristòfor de Begues
2. B Fons municipal de Begues
3. Fons patrimonial Petit de la Clota
 - 3.1. C Subfons Petit de la Clota
 - 3.2. D Subfons Campamar
 - 3.3. E Subfons Petit de les Planes

Secularment, els rectors de la parròquia de Begues han estat els responsables de transmetre el patrimoni documental històric de la parròquia, mitjançant l'ordenació, classificació, enquadrernació i relligat dels documents. Tenien l'obligació de conservar i custodiar la documentació sacramental i la generada a partir de la gestió del patrimoni rectoral. Per altra banda, la funció notarial que exercien tradicionalment els atorgava la competència de salvaguardar la documentació i la informació de caràcter civil, car els notaris donen fe pública dels actes, tant privats com públics: celebració de consells municipals, actes civils (testamentàries, capitulacions, marmessories, curadories...), transaccions econòmiques, representacions de terceres persones, etc. Per això, els beguetans percebien la rectoria com un lloc segur per custodiar la documentació. Segurament pel mateix motiu, els representants del municipi de Begues van atorgar al rector la confiança de custodiar i classificar els documents de l'organització municipal i la facultat de rubricar les actes de sessió dels Consells¹⁷.

Interfície de l'aplicació informàtica de catalogació dels fons documentals de l'AHPB

Descripció del fons de l'organització municipal de Begues de l'AHPB

La cronologia del fons compren un període que va del segle XVII al XIX. La documentació ocupa 0,60 metres lineals, 6 arxivadors que inclouen 12 carpetes i 373 unitats de catalogació. Es presenta en suport paper i en format din A4 i foli prolongat. El productor del fons és l'organització municipal de Begues, anomenat Comú de Begues, Universitat de Begues, denominacions usades fins a principis del segle XIX, i posteriorment Ajuntament de Begues. La major part del fons el conforma un corpus documental del segle XVIII, de caire econòmic (estats de comptes), creditici (creació i venda de censals), fiscal, militar (serveis a la tropa) i policial (Mossos d'Esquadra o fusellers).

Els documents estan agrupats en seccions i sèries documentals que es detallen a continuació:

El primer epígraf B01. Administració general, classifica diverses sèries documentals: B01.01. Consell municipal conté les actes dels consells municipals dels anys 1709 i 1718, i els nomenaments de regidor i altres càrrecs municipals atorgats pels barons d'Eramprunyà. B01.02. Serveis jurídics, relaciona els plets sobre pagaments de censos deguts pel municipi i les concòrdies relacionades amb l'explotació de pastures. B01.03. Marc legal, recull ordres i normatives d'organismes oficials de l'Estat dirigides a la Universitat i Ajuntament de Begues.

La secció B02. Hisenda, compren la major part del volum documental del fons, que se subdivideix en diferents subseccions. Sota la denominació B02.01. Patrimoni, es recullen els establiments emfiteútics atorgats pel municipi a tercers, els establiments rebuts dels barons d'Eramprunyà, les vendes i les donacions de patrimoni immoble. La subsecció B02.02. Comptabilitat municipal, aplega documents des del segle XVII i organitza tres sèries documentals: B02.02.01. Comptes, conté comprovants d'ingressos i despeses municipals, B02.02.02. Endeutament, està representada bàsicament per la compravenda de censals formats pel municipi per fer front, sobretot, als pagaments a l'erari reial i als nous impostos derivats del decret de Nova Planta. Tot seguit, destaca per quantitat i qualitat la subsecció B02.03. Fiscalitat, que fa referència als diferents impostos que cobrava l'administració municipal de Begues pel

seu propi compte i a càrrec de l'Estat, des de la segona dècada del segle XVIII fins a mitjans del XIX. La sèrie més representativa, B02.03.01. Cadastre, és valuosa pel seu caràcter econòmic. La resta de sèries relatives a fiscalitat fan referència a altres exaccions: B02.03.02. Talls generals i extraordinaris, B02.03.03. Impost de la sal, B02.03.04. Delme exempt, B02.03.05. Butlles de la Santa Croada i B02.03.06. Fiscalitat senyorial.

Els documents que es deriven de la gestió i arrendament de la botiga municipal són els més antics, daten del segle XVII i XVIII i es classifiquen en **B03.01. Proveïment de blat, botiga, hostal carniceria...** La secció **B04. Cossos de seguretat**, està representada bàsicament pels rebuts de pagament del municipi destinats al manteniment dels fusellers o Esquadra de Mossos del Batlle de Valls i algun document del somatent. B04.01. Esquadra de Mossos del Batlle de Valls, conserva documentació des de 1728, la qual cosa indica la ràpida implantació territorial dels fusellers, creats a Valls formalment l'any 1719.

La secció B05. Serveis militars, és un conjunt documental generat en el segle XVIII, que permet conèixer les impositcions que gravaven diferents conceptes de fiscalitat militar sobre els veïns de Begues. Les despeses municipals produïdes per la prestació de serveis castrenses s'exemplifiquen a través de la sèrie B05.01. Allotjaments, bagatges i subministraments a la tropa, i B05.02. Quintes i allistaments.

La secció B06. Població, està representada per les sèries Estadístiques generals i censos de població, i Estrangeria. És un tipus de documentació formada a partir de 1871, que malauradament té poca representació en el fons municipal de l'AHPB, generat majoritàriament en el segle XVIII.

Per acabar, i pel seu caràcter representatiu i qualitatiu, cal fer esment dels documents classificats en la sèrie B07.01. Escoles de gramàtica i primeres lletres, datats entre 1719 i 1778, que testimonien l'existència d'un ensenyament controlat i finançat per l'autoritat municipal.

Quadre de classificació del fons municipal de Begues de l'AHBP

55

- B01. Administració General
 - B01.01. Consell municipal
 - B01.02. Serveis jurídics
 - B01.03. Marc legal
 - B01.04. Documentació d'altres municipis

- B02. Hisenda
 - B02.01. Patrimoni
 - B02.02. Comptabilitat municipal
 - B02.02.01. Comptes
 - B02.02.02. Endeutament
 - B02.02.03. Rebuts de despeses
 - B02.03. Fiscalitat
 - B02.03.01. Cadastre
 - B02.03.02. Talls generals i extraordinaris
 - B02.03.03. Impost de la sal
 - B02.03.04. Exacció del delme exempt
 - B02.03.05. Butlles de la Santa Creuada
 - B02.03.06. Fiscalitat senyorial

- B03. Proveïments
 - B03.01. Botiga, administració del blat, botiga, carniceria, vi...

- B04. Seguretat pública
 - B04.01. Esquadra de Mossos del batlle de Valls
 - B04.02. Somatent

- B05. Serveis militars
 - B05.01. Allotjaments, bagatges i subministraments a la tropa
 - B05.02. Quintes

- B06. Població
 - B06.01. Estadístiques generals de població i censos
 - B06.02. Estrangers i transeünts

Descripció del fons de la parròquia de Sant Cristòfol de Begues

La cronologia del fons parroquial de Sant Cristòfol de Begues compren un període que va del segle XIV al XX. El fons ocupa 7,8 metres lineals, 78 arxivadors que inclouen 156 carpetes i 3.014 unitats de catalogació. Es presenta majoritàriament en format din A4 i foli prolongat de paper i en format din A4 i foli prolongat, conté 28 pergamins. El productor del fons és la Parròquia de Sant Cristòfor de Begues, denominació actual coneguda des del segle XVIII.

La major part de la documentació de l'AHPB l'han generat els rectors de la parròquia de Begues, des de mitjans del segle XVI fins el segle XXI, car a partir de les normes emanades del Concili de Trento (1545-1563) es constitueix l'obligatorietat d'enregistrar, desar i custodiar els llibres sacramentals (baptismes, confirmacions, matrimonis, òbits i compliment pasqual), així com els documents que permeten gestionar el govern, l'economia i el patrimoni de les rectories (consueta, documents comptables, fiscals, crediticis, explotació de drets patrimonials, etc.). El document més antic de l'AHPB és un pergamí datat el segle XV que conté el trasllat d'un altre document del segle XIV, no relacionat directament amb Begues¹¹⁸. Es conserven cinc documents del segle XV, però és a partir de la segona dècada del XVI que comença la documentació seriada. El fons parroquial de l'AHPB conté moltes de les sèries documentals que teòricament pot produir un fons documental d'aquest tipus, la qual cosa l'habilita com a un dels més complets i representatius tipològicament parlant de Catalunya. Els treballs sobre arxius parroquials, fets al llarg i ample del territori català, així ho testimonien¹¹⁹.

La importància del fons parroquial que tradicionalment s'ha custodiat en la rectoria de Begues, ve donada per les dades que recull sobre l'administració de la mateixa rectoria, ja que és un òrgan que forma part de l'organització eclesiàstica sota el govern del bisbat de Barcelona, i exerceix les funcions, competències i activitats que li són pròpies. És també l'instrument provatori de les activitats de molts beguetans, del seu patrimoni i dels actes jurídics que el conformen.

Al caràcter religiós i eclesiàstic de la parròquia de Begues s'hi afegia el notarial, d'arrel civil fins 1736, car secularment els rectors eren també notaris públics del terme parroquial. Per a una comunitat com Begues,

fins a començaments del segle XX la parròquia formava part consubstancial de la vida privada i pública dels seus integrants. Així doncs, pren molta importància la quantitat d'informació que es pot extreure de la població que va viure i treballar a Begues entre els segles XVI i XX: les relacions familiars, de veïnatge, les transaccions comercials i econòmiques, les relacions socials, etc., tot plegat és una font de recursos ingent per a la història. En aquest sentit, per exemple, són molt abundants les dades demogràfiques que permeten estudiar la població autòctona, l'arribada de municipis veïns, de la resta de Catalunya, però també la immigració provinent del nord dels Pirineus que va rebre Begues durant els segles XVI i XVII, bàsicament de terres occitanes¹²⁰. I a partir de la segona meitat del segle XX, la immigració espanyola, principalment andalusa.

Fonts documentals

Sèrie B01.01. Consell Municipal

– UCAT: 2

B01.01. Consell Municipal

[Protocollum diversorum instrumentorum receptorum penes me Dominicum Sagau, presbiterum et rectorem parroquialis ecclesie Sancti Christophori de Begues Barchinonensis Diocesarum loque. Nomine auctoritate ordinaria nottario publico eiusdem parrochie. Nomine et ad opus Universitatis dicte parrochie. Sub diversis chalendariis].

Protocols notarials de Domènec Sagau, rector de Begues, entre d'altres instruments notarials. Conté diverses actes de consells municipals celebrats per la Universitat de Begues entre els anys 1709 i 1717. Begues.- Manuscrit.- Llatí.- Original.- 32 fulls.

08.08.1712 - 11.02.1717

– UCAT: 23

B01.02. Serveis jurídics

Per manca de mitjans econòmics del Comú de Begues, els regidors, particulars i terratinents de dit terme acorden establir una contribució (tall) sobre les collites de blat durant cinc anys per tal de fer front als censals deguts i altres deutes.

S'assenyalen les diferents quantitats de blat que han de fer efectives els propietaris de terres de Begues, el dia de Sant Pere i Sant Feliu del mes d'agost. Begues.- Manuscrit.- Català.- Original.- 5 fulls.

06.07.1752

Sèrie B02.02.02. Endeutament

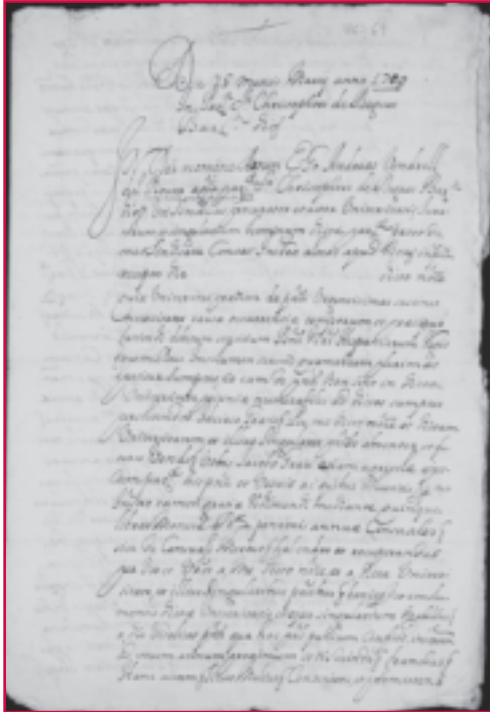
– UCAT: 69

B02.02.02. Endeutament

Andreu Vendrell del Roure, síndic de la universitat de Begues en representació d'aquesta crea i ven un censal mort pel preu de 100 lliures i una pensió anual de 15 lliures a favor de Jaume Grau, pagès de Begues.

El censal es crea per poder fer serveis no especificats a l'arxiduc Carles, rei de les Espanyes. Sense indicació de notari. Begues.- Manuscrit.- Llatí.- Original.- 2 fulls.

25.03.1709

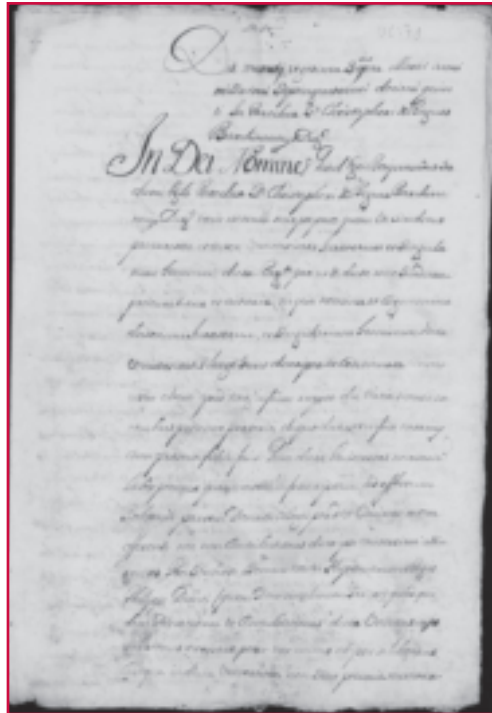

– UCAT: 70

B02.02.02. Endeutament

Ramon Sadurní, síndic i jurat de la Universitat de Begues, autoritza la creació i venda d'un censal mort a favor d'Andreu Vendrell del Roure, pagès de Begues. L'instrument creditici es crea per atendre el pagament d'impostos exigits per Felip V. Andreu Vendrell del Roure compra el censal per 262 lliures i 10 sous. La Universitat de Begues es compromet a fer efectiva una pensió anual de 16 lliures, 2 sous i 6 diners. Conté una carta datada en 1736. Notari i rector de la parròquia de Begues Domènec Sagau. Begues.- Manuscrit.- Llatí.- Original i 2 còpies.- 3 exemplars.- 10 fulls.

27.03.1715

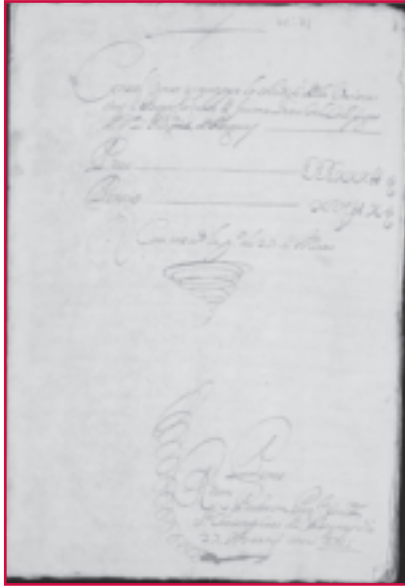
– UCAT: 71

B02.02.02. Endeutament

[Censal venut y creat per lo síndich de la universitat de Begues, a favor de Jaume Grau del Coll, pagès de dita parròquia de Begues].

Ramon Sadurní, pagès, síndic i representant de la universitat de Begues, degut a la manca de recursos econòmics de l'organització municipal per ratificar la contribució pecuniària que exigeix Felip V, acorda finançar-la mitjançant la creació i venda d'un censal mort. Jaume Grau del Coll, pagès de Begues compra el censal per 330 lliures a canvi d'una pensió anual de 16 lliures i 10 sous. Notari i rector de la parròquia de Begues: Domènec Sagau. Begues.- Manuscrit.- Llatí.- Original.- 5 fulls.

27.03.1715

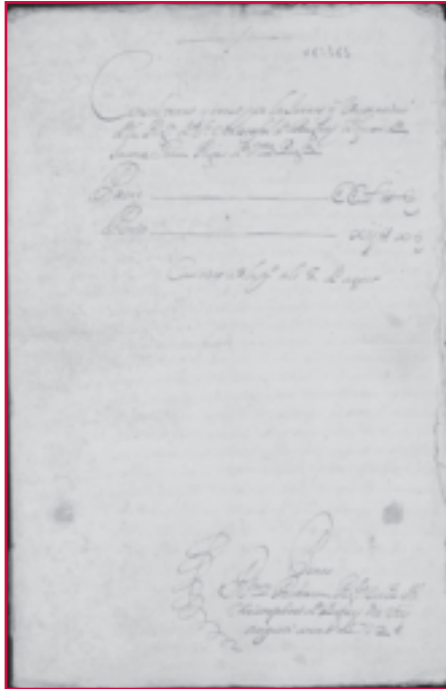
–UCAT: 365

B02.02.02. Endeutament

[Censal venut y creat per los jurats y universitat de la parròchia de Sant Christòfol de Begas a favor de Jaume Grau, pagès de dita parròchia].

Ramon Sadurní i Francesc Pau de la Figuera, jurats de la universitat de Begues, Josep Petit de mas Trabal, batlle, i els components del consell municipal, congregats per ordre del batlle al cementiri de la parròquia de Begues, a causa de la necessitat de la universitat de Begues de disposar de fons pecuniaris per atendre els assumptes derivats del manteniment dels soldats, ferratge i els matxos de transport, acorden: vendre a Jaume Grau, pagès de Begues, un censal mort de 250 lliures i pensió anual de 12 lliures i 10 sous moneda barcelonesa. Conté època de pagament. Notari i rector de Begues: Domènec Sagau. Begues.- Manuscrit.- Català, llatí.- Original.- 4 fulls.

08.08.1712 - 16.03.1713

Sèrie B02.03.01. Cadastre

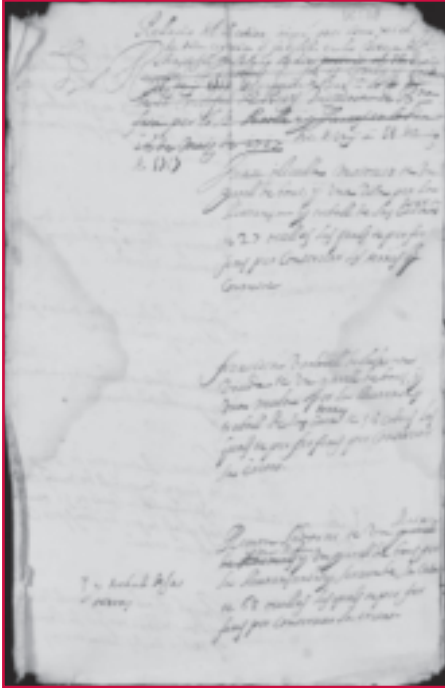
-UCAT: 118

B02.03.01. Cadastre

[Relació del bestiar així gros com xich y de tota espècie que se troba en lo terme de Sant Christòfol de Begas. Die de vuy a 18 de maig de 1717].

Conté l'ordre de Josep Fornaguera, representant del superintendent general de Catalunya, dirigida al batlle i jurats del comú de Begues, manant-los que formin una relació del bestiar existent en el terme de Begues, i un llistat dels propietaris amb el seu patrimoni semovent. Begues.- Manuscrit.- Català.- Original.- 3 fulls.

18.05.1717

– UCAT: 119

B02.03.01. Cadastre

Repartiment de l'impost del cadastre de Begues corresponent a l'any 1717.

En concepte de l'annualitat del cadastre, el representant del superintendent general de Catalunya ordena dipositar, al batlle i jurats de Begues la suma de 6.323 reals a la taula de canvi de Barcelona. Conté rebuts de pagament. Sant Boi de Llobregat, Barcelona.- Manuscrit, imprès.- Català, castellà.- Original.- 4 documents.- 4 fulls.

10.08.1717 - 10.12.1717

– UCAT: 120

B02.03.01. Cadastre

Repartiment de l'impost del cadastre de Begues de l'any 1718.

Rebut del pagament de l'impost del cadastre realitzat pel síndic de Begues, emesos per Josep Soldevila i Masdeu, representant reial, notari públic de Barcelona i de la Taula de Dipòsits de la ciutat. Barcelona.- Manuscrit, imprès.- Castellà.- Original.- 3 documents.- 3 fulls.

20.01.1718 - 02.12.1718

Sèrie B02.03.03. Impost de la Sal

– UCAT: 210

B02.03.03. Impost de la Sal

Josep Pedrajas, intendent general de Catalunya, comunica al batlle i jurats de Begues que facin avinent la quantitat de sal que consumiran en els propers dos anys.

Barcelona.- Manuscrit, imprès.- Castellà.- Original.- 1 full.

16.06.1717

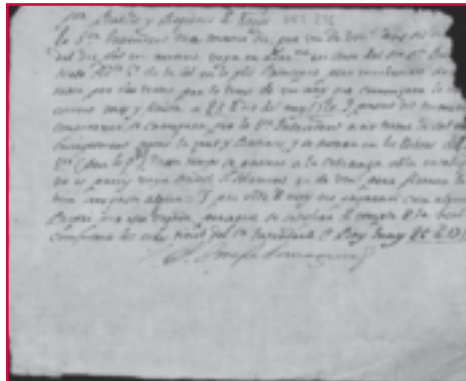
– UCAT: 216

B02.03.03. Impost de la Sal

Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, mana al batlle i regidors de Begues que hauran de carregar i transportar sal per l'Intendent General, així com al cobrament de l'impost de la sal corresponent a Begues.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

26.06.1719

Sèrie B04.01.01. Esquadra de l'alcalde de Valls

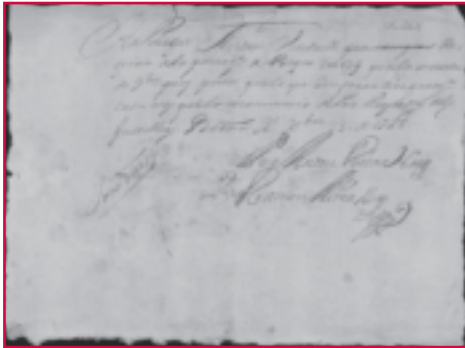
– UCAT: 268

B04.01.01.Esquadra de l'alcalde de Valls

Rebutis emesos per la Superintendència General de Catalunya a favor del comú de Begues en concepte del pagament mensual en concepte de manutenció de les Esquadres de Mossos del Batlle de Valls.

Barcelona.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

23.10.1728

– UCAT: 269

B04.01.01.Esquadra de l'alcalde de Valls

Rebutis emesos per la Superintendència General de Catalunya a favor del comú de Begues en concepte del pagament mensual de la manutenció de les Esquadres de mossos del batlle de Valls.

Notari: Antoni Riera. Barcelona.- Manuscrit.- Català.- Original.- 4 documents.- 4 fulls.

19.01.1729 - 08.05.1729

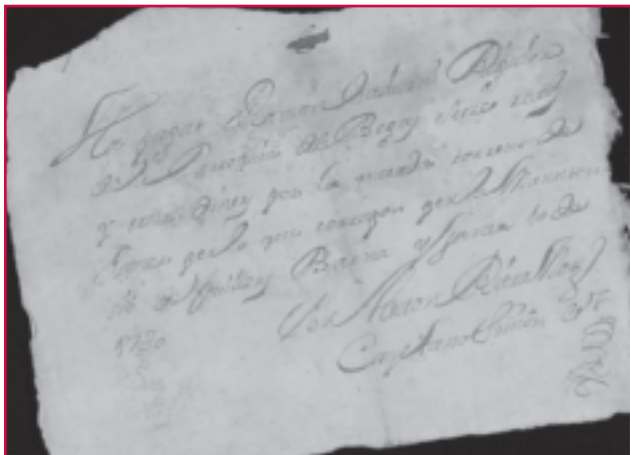
Σ UCAT: 270

B04.01.01.Esquadra de l'alcalde de Valls

Rebutis emesos per la Superintendència General de Catalunya a favor del comú de Begues en concepte del pagament mensual de la manutenció de les Esquadres de mossos del batlle de Valls.

Barcelona.- Manuscrit.- Català.- Original.- 8 documents.- 8 fulls.
10.01.1730 - 15.12.1730

67

Sèrie B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

– UCAT: 308

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

El consell de la universitat de Begues, mitjançant el síndic Josep Vendrell del Roure, pagès, acorda fer un donatiu voluntari al rei en concepte d'allotjament militar.

Manca la part del document on s'especifiquen els termes de l'aportació. Begues.- Manuscrit.- Català, llatí.- Original.- 2 fulls.

04.04.1690

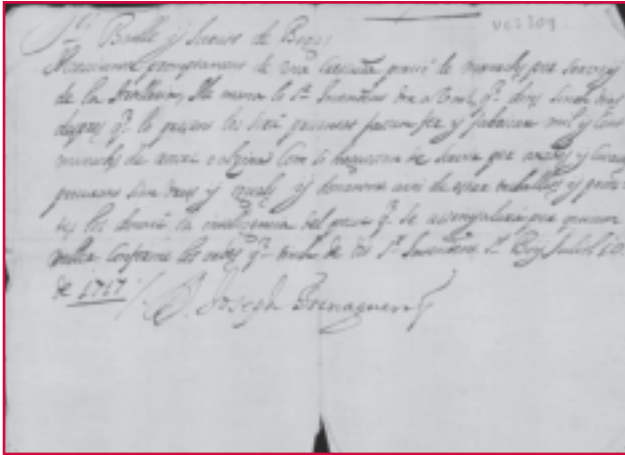
– UCAT: 309

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendència general de Catalunya, ordena al batlle i jurats de Begues que carreguin i transportin els mànecs per l'artilleria als magatzems de les Drassanes de Barcelona.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

18.07.1717

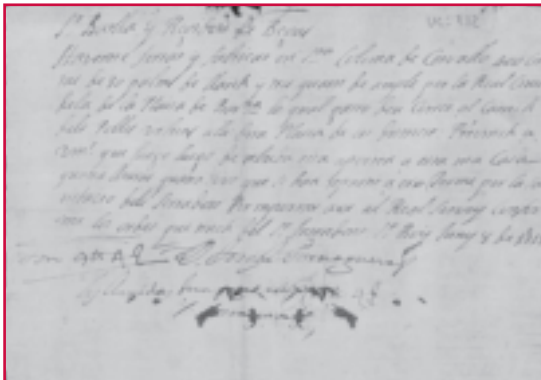
– UCAT: 312

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Josep Fornaguera, subdelegat de l'Intendent general de Catalunya, ordena al batlle i regidors de Begues que paguin les despeses ocasionades per serrar i fabricar 400 cintes per a la guarnició de Barcelona.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

8.06.1718

– UCAT: 313

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, ordena al batlle i regidors de Begues lliurar tots els carros i provisions del terme de Begues per a fer servei als oficials de les tropes valones.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

13.06.1718

– UCAT: 314

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, ordena al batlle i regidors de Begues que proveeixin de palla i llenya la guarnició militar de Barcelona. En cas d'incompliment de l'ordre, amenaça amb l'aplicació de sancions.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Català.- Original.- 5 documents.- 5 fulls.

28.06.1718 / 04.11.1718

– UCAT: 316

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Sol·licitud d'aplaçament del pagament de l'impost de la palla.

Els regidors de Begues i de Sant Climent de Llobregat, a causa de problemes en les collites, sol·liciten a l'autoritat competent un aplaçament en el compliment de l'impost de la palla. Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, concedeix 10 dies de demora en el lliurament de la mercaderia. [Begues].- Manuscrit.- Castellà.- Original.- 2 fulls.

13.10.1718

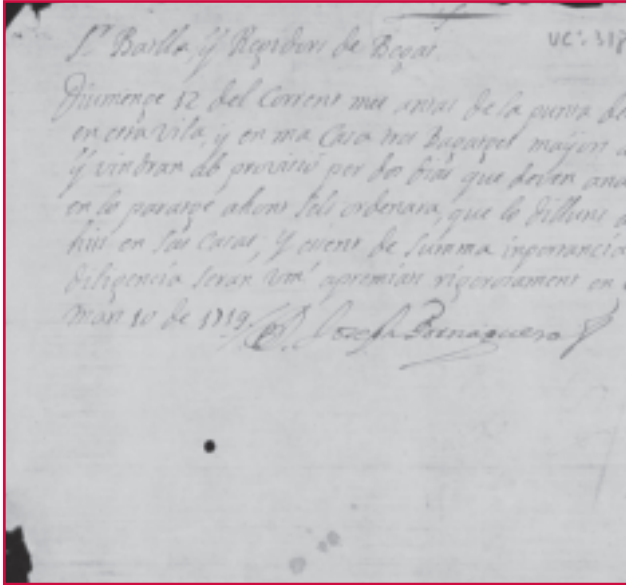
– UCAT: 318

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, ordena al batlle i regidors de Begues enviar a casa seva tres bagatges (carros) per carregar mercaderia sense especificar. S'amenaça amb sancions en cas d'omissió.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

10.03.1719

– UCAT: 320

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Ordres de Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, en referència al proveïment i transport de palla pel manteniment de la guarnició de cavalleria de Barcelona.

Sant Boi de Llobregat, El Papiol, Barcelona.- Manuscrit.- Català.- Original.- 2 documents.- 3 fulls.

08.05.1719 - 23.10.1719

– UCAT: 325

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, mana proveïr amb 1.050 quintars de llenya la guarnició militar de Barcelona. S'imposen sancions en cas de no complir l'ordre.

Barcelona.- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

25.10.1719

UC. 3

Señores Barba y de los de Begues
 Pueblo any que comensá lo dia quimer del mes
 Corriente de San Juan a diez y siete mil y se
 Quinto de Llobregat por la Quaxonice de Castella
 que me mana lo Sr. Intend. deo al M. de
 Conducir en los Magasinos de San Boi de Llobregat
 quaxadas porio de Llobregat, comensando lo dia de
 (Dissagra Indrigensalomb), y haues cumplido
 de una Produccio diez Dize diez Compadres
 que en deuant, y experimentacione Omisio
 en alo agrerios, diez dos diez, por la gran y
 Llobregat venen estos Magasinos, y ser de San
 gerancia al Sr. Servay Barba y de Begues 8.º de
 J. de Fornaguera

– UCAT: 328

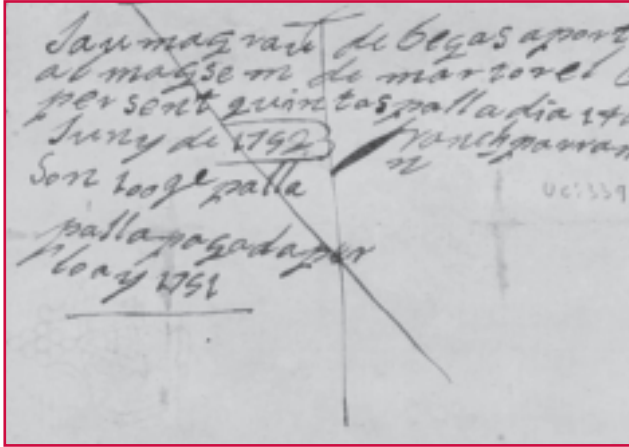
B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa
 Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya,
 comunica al comú de Begues que hauran de pagar el manteniment d'un
 alferes i deu soldats que s'allotjaran a Sant Boi de Llobregat.

Sant Boi de Llobregat.- Manuscrit.- Castellà.- Original.- 1 full.
 30.12.1719

– UCAT: 339

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa
 Pagament de l'impost de la palla transportada a Martorell.
 [Martorell].- Manuscrit.- Català.- Original.- 1 full.

14.06.1751

– UCAT: 343

B05.01. Allotjaments bagatges i subministrament a la tropa

Ordre de Francisco González de Bassecourt, comte de l'Assalto, governador militar i civil de Barcelona i el seu districte, dirigida als batlles i regidors del Corregiment de Barcelona.

Relativa a la formació d'una relació de carros, bous, animals de montar i càrrega, on constin els seus amos per formar el repartiment de l'impost del bagatge. Barcelona.- Manuscrit.- Castellà.- Original.- 1 full.

24.10.1773

Sèrie B06.01. Estadístiques generals de població i censos

– UCAT: 343

B06.01. Estadístiques generals de població i censos

Pau Mercèr i Antoni Figueres, pagesos i jurats del comú de Begues, testifiquen que en el terme de Begues viuen 47 homes de 14 a 60 anys.

Fan constar que el cens general és de 88 homes, però el fet que els amos despedeixin mossos per manca de feina minva el número d'homes. Begues.- Manuscrit.- Català, llatí.- Original.- 2 fulls.

25.11.1716

- 1 Vegeu l'obra de Tzvetan Todrov. *La memoria ¿un remedio contra el mal?*, Arcadia, Barcelona, 2009, pp. 39.
- 2 Víctor Ferro i Pomà. *El dret públic català: les institucions a Catalunya fins al decret de Nova Planta*. Eumo, Vic, 1987, pp. 606.
- 3 Els arxius com a font de coneixement esdevenen de vital importància per a la memòria històrica del Memorial Democràtic, però sobretot com a font de coneixement per utilitzar la història per al Memorial Democràtic. Vegeu Ramon Alberch i Fugueras. *Los archivos entre la memoria histórica y la sociedad del conocimiento*, Col·lecció Manuales-Documentación, Editorial UOC, Barcelona, 2003, pp. 219.
- 4 Pel concepte d'interculturalitat i diàleg responsable vegeu a Ramin Jahanbegloo. *Elogio a la diversidad*, Arcadia, Barcelona, 2007, pp. 149. Del mateix autor, *L'imperatiu intercultural*, Arcadia, Barcelona, 2008, pp. 43. També l'obra de Claudio Magris, *Les fronteras del diàleg*, Arcadia, Barcelona, 200, pp. 50.
- 5 Dades del *Veziñdario* de 1718, Pierre Vilar, *Catalunya dins l'Espanya moderna*, Edicions 62, Barcelona 1966, vol 3, p. 141-142, amb correccions de Joaquim Reçaño, "Consideracions entorn del creixement demogràfic del Baix Llobregat al segle XVIII (1718-1787)", dins *La Sentiu*, núm. 11, 1986, p. 21-27.
- 6 El precedent d'aquest treball és l'article de Josep Campmany, *La guerra de successió a Gavà i Eramprunyà (1700-1720)*, «Materials del Baix Llobregat», núm. 4 (1999), p. 88-100.
- 7 Eduard Martí, *La classe dirigent catalana. Els membres de la Conferència dels tres comuns i del Braç Militar (1697-1714)*, Fundació Noguera, Barcelona, 2009, esbossa els seus béns i relacions a la p. 378.
- 8 Esbós de béns i relacions a: Eduard Martí, *op. cit.*, p. 423-424.
- 9 Esbós de béns i relacions a: Eduard Martí, *op. cit.*, p. 558-559.
- 10 Francisco de Castellví, *Narraciones históricas*, Josep M. Mundet i José M. Alsina, editors, Madrid, Fundación Francisco Elías de Tejada, 1997-2002, vol. IV, p. 517, 518, 521 i 593.
- 11 ACA, Dietari de la Diputació del General, N-102, fol. 116/4r, citat per Eduard Martí, *op. cit.*, p. 33. La seva fitxa, p. 402. Durant el Setge de Barcelona era capità de la companyia de manyans de la Coronela.
- 12 Guillem Raimon d'Ivorra morí el 1707, i el succeí el fill Ramon Fèlix d'Ivorra. N. Llonch, M. Pujol i J. Santacana, *Un noble català a la guerra de Successió. Exhumació de la tomba del baró de Cervelló*, Llibres de matrícula, Calafell, 2009.
- 13 Esbós de béns i relacions a: Eduard Martí i Fraga, *op. cit.*, p. 379-380.
- 14 Vicenç Duran, confiter de Barcelona, era capità tinent de la companyia dels confiters de la Coronela. Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. III, p. 696, vol IV, p. 359.
- 15 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 330.
- 16 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. III, p. 708. Béns i relacions a: Eduard Martí, *op. cit.*, p. 496-497.
- 17 Carles Serret, Rafael Casanova i Comes. Conseller en cap, Sant Boi, 1996.
- 18 Corroborat per Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. I, p. 254.
- 19 Homilia del pare Baltasar Oliver durant el sermó funerari en honor de Jordi d'Hessen-Darmstadt a Sant Pere de Gavà l'any 1706. J. Marí, *Amantes lágrimas en flamante pyra...*, BC, F. Bonsoms, 567, p. 10 i 12.
- 20 F. de Castellví, *op. cit.*, vol I, p. 277. Narcís Feliu, *Anales de Cataluña*, Barcelona, 1709, vol II, p. 521.
- 21 Narcís Feliu, *op. cit.*, vol. II, p. 492-493. Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. I, p. 374-375.
- 22 Fco. José Morales Roca, *Próceres habilitados en las Cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*, Madrid, Hidalguía, 1983, vol. 1, p. 136.

- 23 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. I, p. 376.
- 24 N. Feliu de la Penya, *op. cit.*, vol. II, p. 528.
- 25 AHS, *Llibres del Consell de Sitges*. Llibre 3. Nota de l'1 d'agost del 1704. Reproduïda per Isidre Maria Muntaner, *Sitges i els conflictes catalans dels segles XVII i XVIII*, Sitges, Centre d'Estudis, 1978, p. 47.
- 26 *Dietari de l'Antic Consell Barceloní*, vol XXIV (1702-1704), Barcelona 1971, p. 38-39.
- 27 *Llibres del Consell de Sitges*. Llibre 4. 1 de setembre del 1705. Citat per I. M. Muntaner, *op. cit.*, p. 49.
- 28 B.C., Fullets Bonsoms, núm. 567.
- 29 Joan Mercader i Riba, *Felip V i Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, p. 363.
- 30 Felix Duran i Cañameras, *Catalunya sota el govern dels reis absoluts de la Casa de Borbó*, «Revista Jurídica de Catalunya», tom XL, 1934, p. 218.
- 31 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. I, p. 555.
- 32 Pere Voltes Bou, *Barcelona durante el gobierno del Archiduque Carlos de Austria (1705-1714)*, Institut Municipal d'Història, Barcelona 1963, vol II, p. 22, nota 99.
- 33 B.C., manuscrit 743, ff. 43v-44r.
- 34 Vicente Bacallar y Sanna, marquès de San Felipe, *Comentarios de la guerra de España e historia de su rey Felipe V, el Animoso*, Madrid, Atlas, 1957, p. 99.
- 35 ACA, *Consultas*, Reg. 120, fol. 116 i ss., citat per J. Mercader i Riba, Felip V i Catalunya, p. 349.
- 36 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. II, p. 539.
- 37 B.C., Manuscrit 743, f. 53v. També a Fco. Castellví, *op. cit.*, vol. III, p. 551.
- 38 ABE, UC 540. Detallada a: J. Campmany, *Castelldefels i la mar*, Castelldefels, Ajuntament, 1998 p.99.
- 39 B.C., manuscrit 743, ff. 54v-55r.
- 40 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. II, p. 232.
- 41 V. Bacallar, marquès de San Felipe, *op. cit.*, p. 105.
- 42 N. Feliu de la Penya, *op. cit.*, vol. III, p. 558.
- 43 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. II, p. 107.
- 44 N. Feliu de la Penya, *op. cit.*, vol. II, p. 174.
- 45 Arxiu de l'autor. *Plet de 1711 per captura d'una barca per corsaris austriacistes a la platja de Castelldefels*.
- 46 N. Feliu de la Penya, *op. cit.*, vol. II, p. 614.
- 47 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. III, p. 714.
- 48 ACA, RP, reg. 2826, ff. 2v, 20v, 22 i 23, citats per P. Voltes Bou, *op. cit.*, vol II, p. 22, nota 99.
- 49 ACA, RP, reg. 2826, f 20v, citat per P. Voltes Bou, *op. cit.*, vol II, pp. 187-188.
- 50 P. Voltes, *op. cit.*, vol II, pp. 119.
- 51 ACA, RP, reg. 2826, f 154, 4-X-1712, citat per P. Voltes Bou, *op. cit.*, vol I, p. 116.
- 52 V. Bacallar y Sanna, marquès de San Felipe, *op. cit.*, p. 217-219.
- 53 Joan de Déu Prats, *Llegendes de Barcelona*, Pub. de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 2007, p. 116.
- 54 Antoni Muñoz i Josep Catà, *La traïció anglesa. Comerç colonial i destrucció de la sobirania catalana (1706-1715)*, Llibres de l'Index, Barcelona 2009, p. 194, foto.
- 55 Fco. José Morales, *op. cit.*, vol. II, p. 193, 210 i 237.
- 56 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. III, p. 551.
- 57 Mateu Bruguera, *Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona y heroica defensa de los fueros y privilegios de Cataluña en 1713 y 1714*, Barcelona, Editorial de Luis Fiol y Gros, 1871, vol. I, p. 357.
- 58 Fco. de Castellví, vol III, p. 620-621.

- 59 *Diario de el sitio, y defensa de Barcelona, publicado en esta Plaza dia 25 de agosto de 1713*, p. 6.
- 60 *Gazeta de Barcelona, publicada a 31 de julio de 1713*, p. 3.
- 61 Continuación de el *Diario de el sitio de Barcelona, publicada a 18 de agosto de 1713*, p. 2.
- 62 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 673.
- 63 Marian Colomé, *Dades històriques i geogràfiques de Gavà dels segles XVIII, XIX i XX*, periòdic local «Brugués», núm. 155, febrer de 1972, p. 2.
- 64 AGS, Estado, libro 413, ff. 92 i 104, citat per A. Muñoz i J. Catà, *op. cit.*, p. 196. Per a la data d'aplicació: Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 60.
- 65 Arxiu Municipal de Castelldefels, Armari 2, Caixa 1, Correspondència, Carpeta 1.5, lligall de documents de 1778.
- 66 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 333.
- 67 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 382-384.
- 68 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 36. *Continuación del diario del sitio, y defensa de Barcelona, publicada en esta plaza dia 16 de enero 1714*, p. 4.
- 69 *Individual verdadera relación de los sucedido a vista de el muelle de Barcelona, dia, y noche de el apostol San Mathias de este año de 1714*. Imprenta de Rafael Figueró, març de 1714.
- 70 *Diario del sitio, y defensa de Barcelona, publicada en esta plaza dia 17 de abril 1714*, p. 6-7.
- 71 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 80. Mateu Bruguera, *op. cit.*, vol. I, p. 591.
- 72 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 79-80.
- 73 *Diario del sitio y defensa de Barcelona, publicada en esta Plaza a 8 de junio de 1714*, p. 1.
- 74 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 185.
- 75 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 271.
- 76 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 270.
- 77 Fco. de Castellví, *op. cit.*, vol. IV, p. 182-183.
- 78 Mateu Bruguera, *op. cit.*, vol. II, p. 124.
- 79 Mateu Bruguera, *op. cit.*, vol. II, p. 124 i 192-193.
- 80 Mateu Bruguera, *op. cit.*, vol. II, p. 338.
- 81 Per elaborar la contextualització històrica s'han consultat els estudis següents: Josep SOLER VIDAL, "Els March de l'Eramprunyà", *La Sentiu* (Gavà), núm. 14 (1989); Rosa VIÑAS I BADIA, "La baronia d'Eramprunyà, el nostre poble entra en l'edat mitjana", *La Sentiu* (Gavà), núm. 17 (1991); Josep CAMPANY I GUILLOT, "Campdàsens, Garraf i Jafre. Els confins occidentals del terme d'Eramprunyà de l'alta edat mitjana al segle XV", III Trobada d'Estudiosos del Garraf, Monografies, núm. 30; *Lluita antisenyorial a Eramprunyà a final del segle XVIII: Gavà, Castelldefels i Begues*, en *Estudis 2 Constructors de consciència i de canvi*, CCBLL, 2009; Conxita SOLANS RODA i M. Rosa BONDIA DOMPER, Begues, Valls, Cossetània Edicions, 2001, col·lecció "La Creu de Terme", 14; Tomàs de MONTAGUT i altres, *Història del dret català*, Barcelona, EDIUOC, 2001, col·lecció "Manuels", 41; Francesc BOFARULL I SANS, *El castillo y la baronía de Eramprunyà*, Barcelona, Imprenta de Heinrich y Ca., 1911. Dolores SANAHUJA TORRES, "Viladecans terra de pagesos i senyors. Els temps medievals", Viladecans, Arxiu Històric de la Ciutat de Viladecans, 2002, col·lecció "Història de Viladecans", II. Vicente MEDINA VICIOSO, *Can Romagosa de Begues*, Barcelona, Ediciones Rondas, 2004, p. 89-99. F. Xavier Gual Remíez i Carles Millàs Castellví, *La població del Baix Llobregat a l'Època dels Àustria*, Fundació Salvador Vives i Casajuana, Barcelona, 1999.
- 82 UC 22, B01.02. [Concòrdia firmada y jurada per los batlles y regidores de Begues de una part, ab los hereus del mas Raventós y altres de la parròquia de Olivella, de part altre]. 19.02.1727.

- 83 Vegeu el documental d'Albert Guasch i Rosa Sevillano, *Maleïda Guerra*, Ajuntament de Begues, CEB, Begues, 2009. Tracta els fets ocorreguts a Begues abans, durant i després de la guerra civil.
- 84 Vegeu A03.03.03. *Manuale notariales*, 1461-1964, en AHPB.
- 85 Vegeu catàleg informatitzat i còpia digitalitzada de l'*Arxiu de la Baronia d'Eramprunyà* (família Girona i fons custodiat a l'Arxiu de l'Arquebisbat de Tarragona). De Begues, l'edició del CEB realitzada per Víctor Mata i Ventura *L'Arxiu de la Baronia d'Eramprunyà. Els documents de Begues*, Centre d'Estudis Beguetans, Begues, 2006. De Castelldefels, el Grup de Recerques Històriques de Castelldefels va fer un document similar l'any 2007, amb els documents de Castelldefels.
- 86 Tots dos fons es poden consultar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.
- 87 Josep Campmany i Guillot. *La Guerra de Successió a Gavà i Eramprunyà (1700-1720)*, en revista Materials núm 11, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 2005.
- 88 La Generalitat va confiscar tots els béns dels barons proindivisos d'Eramprunyà i va nomenar al batlle de Gavà governador de la baronia. En acabar el conflicte i pels serveis prestats, els barons van recuperar els drets jurisdiccionals sobre les seves propietats.
- 89 Josep Maria Torras i Ribé. *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*. Curial, Barcelona, 1983, pp.157-177.
- 90 D'acord amb Rafel Ginebra i Molins, *Les escriptures eclesiàstiques a Catalunya*, en *Actes del II Congrés d'història del notariat català*, Fundació Noguera, Col·lecció Estudis 23, Barcelona, 2000. La notaria parroquial de Begues es pot considerar dins el grup d'escriptures públiques plenament eclesiàstiques que desenvolupen tasques escripturàries de forma consuetudinària sense que hi hagi intervingut o interferit cap altre jurisdicció ni baronial ni reial. La notaria de Begues no deixarà d'exercir fins la publicació de la Reial provisió de 29 de novembre de 1736, que prohibeix als rectors i als notaris merament apostòlics rebre contractes i altres escriptures. Els rectors de Begues encara donaran fe pública dels testaments fins 1865.
- 91 Les confraries pietoses que formaven part de les parròquies conformaven col·lectius que tenien per objectiu la devoció d'una santedat i el manteniment d'una capella o altar. En aquest sentit celebraven consells i reunions per organitzar les festivitats del seu patró, per la qual cosa foren causa de sospita, desconfiança i recel de l'administració borbònica. Vegeu Joaquim M. Puigvert. *Església, territori i sociabilitat* (s.XVII-XIX), Eumo Editorial, Vic, 2000, pp.176-187.
- 92 Víctor Ferro i Pomà. *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Barcelona, Eumo Editorial, 1999.
- 93 Vegeu el capítol dedicat a *La Nova Planta, llei municipal de la Catalunya del segle XVIII*, en Josep Maria Torras i Ribé. *Els municipis catalans de l'antic règim 1453-1808*, Curial, Barcelona, 1983.
- 94 Josep Campmany assegura que d'entre els nobles filipistes de primera hora estan els d'Abdera (Josep d'Amat de Planella i Despalau, senyor de Castellbell), els d'Eramprunyà (Francesc de Bournonville, marquès de Rupit, i Francesc de Copons, i el seu nebot i hereu, Agustí de Copons), i els de Molins de Rei i baronia de Martorell (marquesa de los Vélez). Vegeu pàg. 19 d'aquest volum.
- 95 Conxita Solans i Maria Rosa Bondia. *Begues*. Col·lecció Creu de Terme, Edicions Cossetània, Valls, 2001.
- 96 UC 69, AHPB, B02.02.02. Endeutament. Andreu Vendrell del Roure, síndic de la Universitat de Begues crea i ven un censal mort pel preu de 100 lliures i una pensió anual de 15 lliures a favor de Jaume Grau, pagès de Begues. 25.03.1709
- 97 UC 365, AHPB, B02.02.02. Endeutament, 08.08.1712 - 16.03.1713. Existeixen dos talls, contribució de caràcter extraordinari, que segurament tenen relació amb el

- finançament del bàndol austriacista: UC 209, AHPB, B02.03.02. (1713). UC 210, AHPB, B02.03.02. (1713).
- 98 Vegeu taules demogràfiques en *Begues* de Conxita Solans i Rosa Maria Bondia.
- 99 UC 71, AHPB, B02.02.02. Endeutament. Ramon Sadurní, pagès, síndic i representant de la universitat de Begues, degut a la manca de recursos econòmics del municipi per pagar la contribució pecuniària que exigeix Felip V, tramita la creació i venda d'un censal mort. Jaume Grau del Coll, pagès de Begues compra el censal per 330 lliures. 27.03.1715.
- 100 UC : 20. AHPB. B01.02. Serveis jurídics. Expedient del litigi entre Joan Antoni Roca, veí de Vilafranca del Penedès, d'una part i de l'altra Antoni Sadurní, pagès de Begues i la Universitat de Begues. 03.11.1714 - 07.08.1771
- 101 UC 23, AHPB, B01.02. Serveis jurídics. Per manca de mitjans econòmics el Comú de Begues, regidors, particulars i terratinents acorden establir una contribució (tall) sobre les collites de blat durant cinc anys per tal de fer front als censals deguts i altres deutes, que els hi reclama en causa oberta l'erari públic. 06.07.1752. UC 260, AHPB, B03.01. Botiga i administració del blat, carnisseria, vi... Comptes del blat de la botiga comuna de Begues que recullen els memorials i comptabilitat formats pels regidors responsables de la gestió de la botiga del blat del Comú de Begues. 1752 – 1778.
- 102 UC: 123. AHPB. B02.03.01. Cadastre. Josep Fornaguera, representant del superintendent general de Catalunya, ordena al batlle i jurats del Comú de Begues, que formin una relació del bestiar que existeix en el terme de Begues. 29.04.1717.
- 103 UC 121, AHPB, 01.03. Marc legal, 03.03.1718.
- 104 Vegeu sèrie documental de l'AHPB, B02.03.01. Cadastre, 1717-1838.
- 105 UC 134, AHPB, B02.03.01. Cadastre. Quaderns de comptes del primer i segon terç del cadastre de 1734.
- 106 UC 215, AHPB, B02.03.03. Impost de la sal. Joseph Pedrajas, intendent general de Catalunya, comunica al batlle i jurats de Begues que facin avinent la quantitat de sal que consumiran en els propers dos anys. 16.06.1717.
- 107 La sèrie documental B05.01. Allotjaments, bagatges i subministraments a la tropa, recull la documentació de referència.
- 108 Vegeu les sèries B02.02.01. Comptes. (1680-1759) i B02.02.03. Rebutis de despeses (1691 – 1813).
- 109 Per exemple en la UC 312 de l'AHPB, Josep Fornaguera, subdelegat de l'intendent general de Catalunya, ordena al batlle i regidors de Begues que paguin les despeses ocasionades per serrar i fabricar 400 cintes per a la guarnició de Barcelona. 08.06.1718.
- 110 Els documents que es conserven són rebutis de pagament extesos per l'autoritat competent al municipi de Begues en concepte de manteniment. Vegeu sèrie B04.01. Esquadra de Mossos del Batlle de Valls. 23.10.1728 - 19.02.1783.
- 111 Diversos autors. *Mossos d'Esquadra. Història i present*. Departament d'Interior, Barcelona, 2005.
- 112 Els instruments de descripció derivats del projecte Organització i digitalització de l'Arxiu Històric de la Parròquia de Begues, són consultables en el Centre d'Estudis Beguetans, l'Ajuntament de Begues. La còpia digital es pot consultar a la rectoria de la parròquia de Sant Cristòfol de Begues.
- 113 La Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat va entregar còpia al CEB i a l'Ajuntament de Begues. Vegeu l'anàlisi valorativa de la documentació en Víctor Mata i Ventura: *L'Arxiu de la baronia d'Eramprunyà. Un fons documental digitalitzat d'accés públic*, Centre d'Estudis Beguetans, Begues, 2006.
- 114 Óscar Janer i Checa desenvolupa un estat de la qüestió sobre la història local en la revista *Afers* núm. 66, *Història local i noves perspectives*, Cataroja, 2010. Entre d'altres

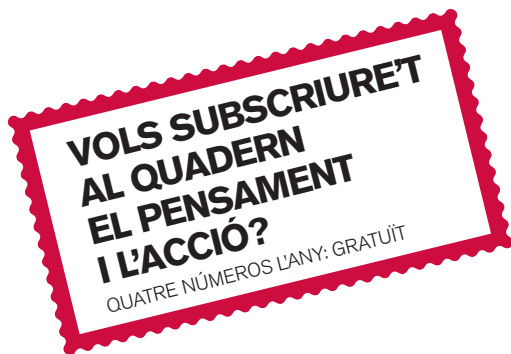
- aportacions Ò. Janer considera que l'aportació de fons documentals degudament descrits és la clau de volta per la consecució d'estudis de qualitat.
- 115 Vegeu el treball inèdit basat amb les visites pastorals a Begues de Josep Campmany i Guillot, *Lantiga església de Sant Cristòfor de Begues. Aproximació històrica*. Gavà, maig de 2005.
- 116 Vegeu conveni de finançament del projecte signat entre la Parròquia de Begues, l'Ajuntament de Begues, la Fundació Teodor Bosch i el CEB. Les aportacions de la Subdirecció General d'Arxius i de Dos Punts Documentació i Cultura, s.l. són independents a aquest conveni.
- 117 Els primers documents notarials de l'AHPB daten del segle XV. L'arxiu parroquial existia *de facto*, però es crea de manera oficial per normativa eclesiàstica, emanada del Concili de Trento l'any 1564.
- 118 J. Martí Bonet, arxiver del bisbat de Barcelona, identifica un pergami del segle XIII que nosaltres no hem localitzat. Vegeu Josep M. Martí i Bonet, Pere J. Figuerola, Isabel Joven, Francesc Muñoz i Jacint Sastre, *Els arxius històrics parroquials del Baix Llobregat*, en XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i Amics del Prat, El Prat, Octubre 1980.
- 119 Per exemple: Joan Busquets Dalmau i Joaquim Nadal Farreras, *Les possibilitats de la demografia històrica a les comarques gironines: Inventari dels arxius parroquials de la diòcesi*, Girona, Diputació Provincial de Girona, Monografies 4, 1975. Arxiu Diocesà de Barcelona, *Els arxius parroquials històrics del Baix Llobregat*, Barcelona, 1980. Antoni Mayans Pluja, *Els arxius parroquials, municipals i notarials de la Garrotxa: una aproximació*, Generalitat de Catalunya, Servei d'Arxius, Barcelona, 1987. Salvador Ramon i Josep Massagués, *Inventari dels llibres sacramentals de l'arxiu històric arxidiocesà de Tarragona*, Col·lecció Catàlegs-inventaris d'arxius eclesiàstics de Catalunya, núm. 6, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1990. Carles Simó Noguera i Àngels Torrents Rosés, *Inventaris d'arxius parroquials de la diòcesi de Tortosa i de l'Alta Ribagorça*, Col·lecció Arxius i documents: Eines de recerca 1, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2006.
- 120 Vegeu l'estudi de Víctor Mata Ventura, Marià Hispano Vilaseca, Albert Company Vengut. *La immigració occitana a Begues a través del fons notarial eclesiàstic de l'AHPB. Segles XVI-XVII*, en *Els processos migratoris a les terres de parla catalana, de l'època medieval a l'actualitat*. Actes del VII Congrés de la CCEPC (València, 16-18 d'octubre de 2008), Valls, 2009, pp.323-362.

Títols publicats

1. *Barcelona, quotidiana i sostenible*. **Imma Mayol** | Primavera 1999
2. *La izquierda en el mundo del trabajo*. **José Luis López Bulla** | Tardor 1999
3. *Rol de l'esquerra verda nacional*. **Joan Saura** | Primavera 2001
4. *Europa a través de les ones*. Comentaris europeus d'**Antoni Gutiérrez Díaz** al programa Els matins amb **Josep Cuní** | Estiu 2002
5. *Per una nova etapa en polítiques de joventut*.
Laura Giménez i Íngrid Llopart | Tardor 2002
6. *Practicant la radicalitat democràtica: reflexions a l'entorn del Pla Comunitari de la Trinitat Nova*. **Ismael Blanco** | Hivern 2002
7. *Territori, municipis i conflicte polític a Catalunya (1995-2003)*.
Jaume Bosch | Hivern 2003
8. *La quotidianitat, un nou valor polític? Reflexions entorn l'actual organització del temps* (Premi Nous Horitzons 2003). **Sara Moreno** | Primavera 2003
9. *Les polítiques de temps: Un repte per a les polítiques de l'Estat del Benestar*.
Teresa Torn | Tardor 2003
10. *Modernitzar l'Administració pública des de l'esquerra*. **Quim Brugué** | Hivern 2003
11. *El concepte de nous moviments socials: una revisió crítica*.
Xavier Godàs | Hivern 2004
12. *Els projectes educatius de ciutat de segona generació. Del govern tradicional a la "governance" comunitària* (Premi Nous Horitzons 2004).
Jordi Collet i Sheila González | Primavera 2004
13. *Com fer participatius els pressupostos de la Generalitat?*
Jordi Pascual i Elena Rovira | Hivern 2004
14. *barcelona en minúscules. Ara, la barcelona quotidiana*. **Imma Mayol** | Hivern 2004
15. *Iniciativa per Catalunya Verds (1987-2004). Una història de l'esquerra verda a Catalunya*. **Marc Rius** | Hivern 2005
16. *Habitatge i immigració. Claus per a una nova política d'habitatge* (Premi Nous Horitzons 2005). **Jordi Bosch i Olga Gibaja** | Primavera 2005

17. *L'aparició de la ciutadania global. Quan les mobilitzacions han canviat consciències, quan els vots han canviat governs.* **Joan Herrera** | Primavera 2005
18. *La diferència de gènere. Anàlisi del comportament electoral de les dones a Catalunya.* **Marta Cantijoch i Raül Tormos** | Estiu 2005
19. *A l'Hospitalet, primer les persones. Una ciutat per conviure, créixer i ser feliç.* Tallers de reflexió d'ICV de l'Hospitalet de Llobregat. Coordinació: **Lluís Esteve** | Tardor 2005
20. *35è aniversari de la constitució del Comitè Nacional de la Joventut Comunista de Catalunya.* Acte commemoratiu a Barcelona, 9 de juny de 2005 | Hivern 2005
21. *La recuperació de la memòria històrica* | Hivern 2006
22. *Mobilitzacions a la Barcelona de tombant de segle. Moviments socials i incidència política.* **Lluc Peláez**, en col·laboració amb l'**Equip de Moviments Socials de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la UAB** | Primavera 2006.
23. *Federalisme i Estat plurinacional: Una parella inseparable? Conceptes i mecanismes institucionals per a l'organització territorial d'una societat plural des de la radicalitat democràtica.* (Premi Nous Horitzons 2006). **Bertran Cazorla Rodríguez** | Estiu 2006
24. *Dones, les altres polítiques.* **Dolors Comes d'Argemir**, tardor 2006
25. *Mirades i Reflexions. Bases per a la construcció d'una Agenda postneoliberal.* Realització: **IBASE** | Hivern 2007
26. *Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya. La lluita per retornar les llibertats democràtiques a la Mataró de la postguerra.* **Margarida Colomer i Rovira** | Hivern 2007
27. *Per una política responsable contra els paradisos fiscals.* (Premi Nous Horitzons 2007). **Núria Almirón i Juan Hernández Viguera** | Primavera 2007
28. *Greening the Streets.* Tercera trobada de càrrecs locals dels verds europeus. Barcelona, 9, 10 i 11 de Novembre de 2006 | Estiu 2007
29. *Antonio Gramsci (1891-1937) 70 anys després. Velles i noves idees per a l'esquerra del segle XXI.* **Agustí Nieto-Galan** | Tardor 2007
30. *El biaix de gènere en l'accés als càrrecs polítics.* (6^è Premi Nous Horitzons). **Tània Verge Mestre** | Primavera 2008
31. *Josep Benet: la Moció de Censura a Jordi Pujol (1982)* Introducció d'**Andreu Mayayo** Estiu 2008

32. *Construcció europea: present i futur de la UE*. **Raiül Romeva** | Hivern 2009
33. *Peruanos en Catalunya. Libro blanco de la migración peruana*. Coordinadores: **Miguel Ángel Domínguez y Eduardo Atao** | Primavera-Estiu 2009
34. *Revolucions quotidianes per una Barcelona ecològica i solidària*. **Ricard Gomà** | Hivern 2009
35. *Principis de la ciutat. Tres paradigmes normatius i la política contenciosa*. (7^è Premi Nous Horitzons). **Raimundo Viejo** | Hivern 2010
36. *Per una llei electoral de Catalunya. Les propostes d'ICV-EUiA*. **Grup parlamentari d'ICV-EUiA** | Primavera 2010
37. *Iniciativa per Catalunya Verds i la Qüestió Nacional. Elements, materials i propostes*. **Àmbit de Fet Nacional i Reforma de l'Estat d'ICV** | Estiu 2010
38. *Alfons Carles Comín: fe, compromís i lluita*. **dd.aa.** | Estiu 2010
39. *"Green New Deal" amb perspectiva de gènere. Proposta programàtica per a una economia en roig, verd i violeta*. **dd.aa.** | Tardor 2010

Nom i cognoms.....

..... NIF.....

Adreça..... CP.....

Telèfon..... Correu electrònic.....

Població..... País.....

Poden enviar aquesta butlleta per correu postal a:

Fundació Nous Horitzons

Ptge. del Relotge, 3 08002 Barcelona

O bé per **correu electrònic** a: fundacio@noushoritzons.cat

